

Forslag

til

Lov om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m. og af lov om rettens pleje.

(Strafferetlige særforanstaltninger m.m.).

Fremsat den 14. december 1972 af *justitsministeren*.

§ 1.

I borgerlig straffelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 347 af 15. august 1967, som ændret senest ved lov nr. 95 af 29. marts 1972, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 ændres „kapitlerne 8 og 9“ til: „kapitel 9“.

2. I § 4, stk. 1, ændres „70-73“ til: „68-70, 73“.

3. §§ 16-18 ophæves, og i stedet indsættes:

„§ 16. Personer, der på gerningstiden befannd sig i en tilstand af sindssygdom eller åndssvaghed i højere grad, straffes ikke.

Stk. 2. Personer, der befannd sig i en tilstand, der må ligestilles med sindssygdom, eller i en tilstand af åndssvaghed i lettere grad eller i en tilstand, som ganske må ligestilles med åndssvaghed, straffes ikke, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Det samme gælder personer, der som følge af indtagelse af alkohol eller andre rusmidler forbigående befannd sig i en tilstand af sindssygdom.

§ 17. Bøde kan idømmes uanset reglerne i § 16.“

4. § 35, stk. 2, 2. pkt., affattes således:

„Når det anses for formålstjenligt, og fare for misbrug ikke antages at foreligge, kan

Justitsmin. j. nr. L.A. 1972-20002-181.

175 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbevlovsforslag).

der meddeles tilladelse til ophold uden for anstalten til deltagelse i undervisning eller til beskæftigelse hos arbejdsgiver.“

5. §§ 37 og 41-43 ophæves.

6. § 49 affattes således:

„§ 49. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om fuldbyrdelse af fængsel og hæfte.

Stk. 2. Findes det hensigtsmæssigt på grund af domfældtes alder, helbredstilstand eller andre særlige omstændigheder, kan justitsministeren bestemme, at den pågældende midlertidigt eller for resten af straffetiden skal overføres til hospital eller til egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsyning.“

7. I § 61, stk. 2, 2. pkt., ændres „§ 88, stk. 2-6“, til: „§ 88, stk. 2-5“.

8. Kapitel 8 ophæves.

9. §§ 70 og 71 ophæves, og i stedet indsættes i kapitel 9:

„§ 68. Hvis en tiltalt frifindes for straf i medfør af § 16, kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Såfremt mindre indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehand-

ling, psykiatrisk behandling m. v. ikke findes tilstrækkelige, kan det bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for åndssvage eller under åndssvageforsorg eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg. Anbringelse i forvaring kan ske under de betingelser, der er nævnt i § 70.

§ 69. Befandt gerningsmanden sig ved den strafbare handling foretaget i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed, kan retten, såfremt det findes formålstjenligt, i stedet for at idømme straf træffe bestemmelse om foranstaltninger som nævnt i § 68, 2. pkt.

Stk. 2. Medfører en afgørelse efter stk. 1, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver afgørelsen mulighed herfor, fastsættes ved dommen en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid.

§ 70. En person kan dømmes til forvaring, hvis:

- 1) han findes skyldig i drab, røveri, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art eller brandstiftelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser, og
- 2) det efter karakteren af det begåede forhold og oplysningerne om hans person, herunder navnlig om tidligere kriminalitet, må antages, at han frembyder nærliggende fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, og
- 3) anvendelse af forvaring i stedet for fængsel findes påkrævet for at forebygge denne fare.

§ 71. Såfremt der bliver tale om at dømme en tiltalt til anbringelse i institution eller i forvaring efter reglerne i §§ 68-70, kan der af retten beskikkes ham en bistandsværge, så vidt muligt en person af hans nærmeste pårørende, der sammen med den beskikkede forsvarer skal bistå tiltalte under sagen.

Stk. 2. Er tiltalte dømt til anbringelse som nævnt i stk. 1, eller giver afgørelsen mulighed for sådan anbringelse, skal der beskikkes ham en bistandsværge. Denne skal holde sig underrettet om den dømtes tilstand og drage omsorg for, at opholdet og andre foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Beskikkelsen ophører, når foranstaltningen endeligt ophæves.

§ 72. Bestemmelse om ændring eller om endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter begæring fra anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte. Begæring fra anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afgivelse.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 59, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse på afgørelser efter stk. 1. Er der spørgsmål om ændring af foranstaltningen på grund af ny lovovertrædelse, afgøres spørgsmålet dog af den ret, der behandler sagen vedrørende overtrædelsen.

§ 73. Er den, der har begået en strafbar handling, efter dennes foretagelse, men før dom er afsagt, kommet i en ikke blot forbigående tilstand af den i § 16 eller § 69, stk. 1, nævnte art, afgør retten, om straf skal idømmes eller bortfalde. Hvis det findes formålstjenligt, kan retten bestemme, at foranstaltninger efter § 68 eller § 69 skal anvendes i stedet for straf, eller indtil straffen måtte kunne fuldbyrdes.

Stk. 2. Bestemmelserne i §§ 71-72 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Såfremt en person, der idømmes straf, i medfør af stk. 1, 2. pkt., anbringes i institution, medregnes varigheden af sådant ophold i straffetiden.“

10. § 72 og § 73 ophæves.

11. § 74 affattes således:

„**§ 74.** Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af personer, der anbringes i forvaring.“

12. § 81, stk. 1, 2. pkt., ophæves, og i *stk. 3, 1. pkt.*, udgår ordene: „eller efter udståelse af arbejds- eller sikkerhedsforvaring“.

13. § 85 affattes således:

„§ 85. Straffen kan nedsættes, når en strafbar handling er begået under indflydelse af stærk sindsbevægelse, eller når der foreligger andre særlige oplysninger om gerningsmandens sindstilstand eller omstændighederne ved gerningen, og de nævnte forhold taler for en mildere straf end den, som ellers ville finde anvendelse. Under særlig formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.“

14. § 86 affattes således:

„§ 86. Har den dømte været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse, afkortet et antal dage svarende til det antal påbegyndte døgn, frihedsberøvelsen eller indlæggelsen har været, i den idømte frihedsstraf. Frihedsberøvelser, der ikke har været i mindst 24 timer, medfører ikke afkortning. Dommen skal indeholde oplysning om varigheden af frihedsberøvelser og indlæggelser, der medfører afkortning. Retten kan undtagelsesvis bestemme, at hele straffen skal anses for udstået, selv om den idømte straf er længere end den tid, hvori den dømte har været frihedsberøvet eller indlagt. Hvis en anke afvises eller frafaldes, træffes en sådan afgørelse ved beslutning af den overordnede ret. Er bødestraf idømt, skal det i dommen bestemmes, at bøden eller en del af denne skal anses for udstået.

Stk. 2. Ved dom efter § 58, stk. 1, skal afkortning ske i den ubetingede del af straffen.

Stk. 3. Bestemmelserne i *stk. 1* og *2* finder også anvendelse ved retsafgørelser efter § 60, stk. 1, nr. 3, i tilfælde, hvor den betinget dømte før afgørelsen har været anholdt eller varetægtsfængslet.

Stk. 4. Har den dømte været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse i udlandet, bestemmer retten, i hvilket omfang der skal ske afkortning i den idømte straf.

Stk. 5. Bestemmelsen i *stk. 1, 1. pkt.*, finder tilsvarende anvendelse for personer, der indsættes til afsoning af frihedsstraf efter at have været anholdt eller varetægtsfængslet på grund af overtrædelse af vilkår for benådning eller prøveløsladelse.“

15. § 88, stk. 5, ophæves, og i *stk. 6*, der bliver *stk. 5*, ændres „§ 70“ til: „§§ 68-70“.

16. § 89, stk. 2, ophæves.

17. § 89 a affattes således:

„§ 89 a. I forbindelse med en dom, hvorved en person idømmes foranstaltning efter §§ 68-70, kan retten træffe bestemmelse om bortfald af en tidligere idømt straf, som ikke er fuldbyrdet.“

18. I § 95 ændres „§§ 62-73,“ til: „§§ 68-70,“

19. § 97, stk. 2, affattes således:

„*Stk. 2.* Forældelsesfristen er:

- 1) 5 år for hæfte og fængsel indtil 1 år,
- 2) 10 år for fængsel i mere end 1 år, men ikke over 4 år, samt for foranstaltninger efter §§ 68-69,
- 3) 15 år for fængsel i mere end 4 år, men ikke over 8 år, samt for forvaring efter § 70 og
- 4) 20 år for fængsel på tid over 8 år.“

20. § 97 c affattes således:

„§ 97 c. På samme måde som for straf kan der benådes for konfiskation.“

21. I § 116, stk. 1, ændres „rigsdagen“ til: „folketinget“.

22. § 123 ophæves.

23. § 138, stk. 2 og 3, ophæves.

24. I § 231 ændres „§§ 228, 229 eller 230,“ til: „§§ 228 eller 229,“.

§ 2.

I lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m., jfr. lovbekendtgørelse nr. 277 af 30. juni 1965, som ændret senest ved lov nr. 89 af 29. marts 1972, foretages følgende ændringer:

1. § 11, stk. 1, affattes således:

„§ 11. Udgifter ved de foranstaltninger, der omhandles i borgerlig straffelovs §§ 68-70 og § 164, stk. 4, henregnes til sagsomkostninger.“

2. Kapitel 2 ophæves.

§ 3.

I lov om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 609 af 19. december 1969, som ændret senest ved lov nr. 281 af 7. juni 1972, foretages følgende ændringer:

1. I § 32, 2. pkt., ændres „straffelovens § 70“ til: „straffelovens §§ 68-70“.

2. I § 684, stk. 1, nr. 4, ændres „kapitler 8 og 9“ til: „kapitel 9“.

3. I § 800 a, udgår i stk. 2, nr. 3, „ungdomsfængsel eller“ og stk. 4 ophæves.

4. I § 889, stk. 1, 1. pkt., ændres „§§ 15, 16 eller 18“ til: „§§ 15 eller 16“.

5. I § 892, stk. 3, og i § 897, stk. 2, 2. pkt., ændres „den i straffelovens § 16 angivne tilstand“ til: „en i straffelovens § 16 nævnt tilstand“.

6. I § 925, stk. 6, ændres „§§ 65, 70, 71 eller 73“ til:
„§§ 68, 69, 70 og 73“.

7. I § 925 a, stk. 1, 1. pkt., ændres „§§ 65, 70, 71 eller 73“ til: „§§ 68, 69, 70 eller 73“.

8. I § 941, stk. 1, 2. pkt., og i § 997, stk. 4, nr. 1 og 2, udgår „arbejdshus eller sikkerhedsforvaring“.

9. § 997, stk. 4, nr. 2, ophæves.

10. I § 1002, stk. 2, ændres „straffelovens kap. 8 eller 9“ til: „straffelovens kap. 9“.

11. I § 1004, stk. 1, 1. pkt., udgår „ungdomsfængsel, arbejdshus, sikkerhedsforvaring eller helbredelsesanstalt for drankere“, og i 2. pkt. ændres „§ 70“ til: „§§ 68, 69, 70 eller 72“.

12. I § 1005, 1. pkt., ændres „§ 70“ til: „§§ 68, 69, 70 eller 72“.

§ 4.

Loven træder i kraft den 1. april 1973.

§ 5.

Personer, der ved lovens ikrafttræden afsoner ungdomsfængsel eller arbejdshus, løslades, når de har afsonet henholdsvis 1 år og 1 år 6 måneder. Personer, der er genindsat efter fængselsnævnets bestemmelse, løslades dog, når de har afsonet henholdsvis 4 måneder og 6 måneder efter genindsættelsen.

Stk. 2. Personer, der løslades i medfør af reglerne i stk. 1, anses som prøveløsladt fra fængsel med en reststraf på henholdsvis 3 måneder og 6 måneder og med en prøvetid på 1 år. I øvrigt finder straffelovens § 39 anvendelse.

Stk. 3. Reglerne i stk. 2, 1. pkt., finder tilsvarende anvendelse på personer, der ved lovens ikrafttræden er prøveløsladt fra ungdomsfængsel eller arbejdshus. Loven bevirker i øvrigt ikke ændring i de ved prøveløsladelsen fastsatte vilkår.

§ 6.

For personer, der ved lovens ikrafttræden hensidder i forvaring eller sikkerhedsforvaring, træffer retten ved dom afgørelse om, hvilken foranstaltning der skal træde i stedet for den idømte retsfølge. Retten kan fastsætte en straf af fængsel, træffe bestemmelse om foranstaltninger efter straffelovens § 68 eller idømme forvaring, når de i straffelovens § 70 nævnte betingelser er opfyldt.

Stk. 2. Personer, der ved lovens ikrafttræden er prøvedskrevet fra forvaring eller sikkerhedsforvaring, anses som prøveløsladt fra fængsel med en reststraf på 6 måneder og en prøvetid på 2 år og i øvrigt på de allerede fastsatte vilkår.

Stk. 3. Reglerne i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse i tilfælde, hvor den idømte foranstaltning ændres til straf af fængsel i et tidsrum, der ikke overstiger den tid, hvori den dømte har haft ophold i forvaring eller sikkerhedsforvaring. I øvrigt finder straffelovens § 39 anvendelse.

§ 7.

Anmodninger om prøvedskrivning fra forvaring, der i medfør af straffelovens § 70 er indbragt for retten inden lovens ikrafttræden, færdigbehandles ved retten efter de

hidtil gældende regler. Tages anmodningen til følge, anses den pågældende for prøveløsladt fra fængsel i overensstemmelse med reglerne i § 6, stk. 2. Tages anmodningen ikke til følge, træffer retten afgørelse efter § 6, stk. 1.

§ 8.

Afgørelser efter § 6, stk. 1, træffes af underretten i den retskreds, hvor den pågældende anstalt er beliggende. I de tilfælde, der er nævnt i § 7, 3. pkt., træffes afgørelsen dog af den underret, for hvilken prøveudskrivningssag er rejst. Sagerne behandles under medvirken af domsmænd.

Stk. 2. Spørgsmål om fastsættelse af foranstaltning efter § 6, stk. 1, skal af anklagemyndigheden være indbragt for retten inden 1 måned efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Indtil en endelig afgørelse efter § 6 eller § 7 er truffet, vedbliver den tidligere idømte foranstaltning at gælde.

§ 9.

For personer, der ved lovens ikrafttræden har udstået arbejds- eller sikkerhedsforvaring, ophører gentagelsesvirkningen, når der, førend den nye strafbare handling blev begået, er forløbet 5 år efter udståelsen.

§ 10.

Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for øerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Lovforslaget tilsigter i første række en revision af straffelovens regler om de strafferetlige retsfølger over for unge lovovertrædere, psykisk abnorme lovovertrædere, vedvarende kriminelle og lovovertrædere, der misbruger alkohol. Herudover foreslås en revision af reglerne om fradrag for varetægtsfængsling m. v.

A. De strafferetlige særforanstaltninger.

Forslaget bygger på straffelovrådets betænkning om de strafferetlige særforanstaltninger. Man kan derfor med hensyn til enkeltheder i forslaget henvise til bemærkningerne til lovudkastet i betænkningen s. 142-151.

Hovedpunkterne i forslaget er følgende:

1) Der foreslås ændringer i reglerne om de strafferetlige følger af psykisk abnormitet. De gældende regler findes i straffelovens §§ 16-18. Hovedbestemmelsen indeholdes i § 16, hvorefter handlinger er straffri, når de er foretaget af personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles dermed, eller åndssvaghed i højere grad. Hertil knytter § 18 dog den regel, at beruselse ikke udelukker anvendelse af straf, medmindre gerningsmanden har handlet uden bevidsthed.

Til disse egentlige utilregnelighedsregler føjer § 17 bestemmelser, der giver mulighed for en strafferetlig særbedømmelse af visse varigere tilstande af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af sjælsevernerne, herunder seksuel abnormitet. Personer, der er omfattet af denne beskrivelse, er ikke uden videre straffri. Afgørende er, om de kan anses for egnede til påvirkning gennem straf.

Frifindes en tiltalt i medfør af § 16, eller findes straf uanvendelig efter § 17, kan retten i medfør af straffelovens § 70 træffe bestemmelse om sikkerhedsforanstaltninger, hvis det skønnes fornødent af hensyn til retssikkerheden. Af de mere indgribende foranstaltninger kan nævnes anbringelse i et sindssygehospital, en åndssvageanstalt eller anden kurer eller plejeanstalt eller i en særlig forvaringsanstalt.

Det har i retspraksis vist sig, at sindssyge i langt det overvejende antal tilfælde anses for omfattet af straffelovens § 16 og derfor ikke pålægges straf, og at dette altid gælder åndssvage i højere grad. Endvidere er man fra retslægerådets side gået ind for en regel, som afgrænser straffrihedens område alene ved en henvisning til begreberne sindssygdom og åndssvaghed i højere grad uden anvendelse af supplerende kriterier (tilregnelighed). Lægerne har såle-

des i princippet afvist muligheden af en forbryderisk handling uafhængig af den psykiske abnormitet. Straffelovrådet er enig i retslægerådets vurdering.

Såvel straffelovrådet som retslægerådet foreslår endvidere kriteriet „egnet til påvirkning gennem straf“ i § 17 afskaffet. Kriteriet har givet anledning til kritik og diskussion.

Under hensyn hertil foreslås bestemmelsen i § 16 ændret, således at der med hensyn til sindssygdom og åndssvaghed i højere grad indføres et rent psykiatrisk kriterium. Straffrihed knyttes direkte til tilstedeværelsen af en af de nævnte tilstande på gerningstiden, jfr. forslaget til § 16, stk. 1. Det bemærkes herved, at der er en sådan fasthed i afgrænsningen af de nævnte psykiske abnormiteter, at man kan overskue konsekvenserne af at bygge en regel om straffrihed på et psykiatrisk kriterium.

For så vidt angår personer, der har handlet i en tilstand, der kan ligestilles med sindssygdom, eller i en tilstand af åndssvaghed i lettere grad eller i en tilstand, som ganske må ligestilles med åndssvaghed, foreslås en fakultativ regel om straffrihed, således at domstolene har mulighed for at statuere strafansvar, når særlige omstændigheder taler derfor, jfr. forslaget til § 16, stk. 2, 1. pkt.

Den foreslåede regel, hvorefter sindssygdom på gerningstidspunktet obligatorisk medfører straffrihed, bør efter justitsministeriets opfattelse ikke gælde, hvor tilstanden er fremkaldt ved indtagelse af alkohol eller andre rusmidler, f. eks. narkotika. Domstolene bør i disse tilfælde have mulighed for at statuere strafansvar. Der tænkes bl. a. herved på tilfælde, hvor tiltalte tidligere har været i en lignende tilstand, og hvor det derfor kan bebrejdes ham, at han påny har indladt sig på spiritusnydelse eller indtagelse af andre rusmidler. Som modifikation til reglerne i forslagets § 16, stk. 1, foreslås derfor i stk. 2, 2. pkt., indsat en bestemmelse, hvorefter handlinger, der er begået i en tilstand af sindssygdom fremkaldt ved indtagelse af rusmidler, behandles efter reglen i stk. 2, 1. pkt. (fakultativ straffrihed).

Efter forslagets § 17 skal der kunne idømmes bøde, uanset at tiltalte på gerningstiden befandt sig i en af de tilstande, der er nævnt i forslaget til straffelovens § 16. En bøde rummer ikke den risiko for psykiske skadevirkninger, der er knyttet til frihedsstraf, men kan efter omstændighederne være en rimelig advarsel. Dertil kommer, at muligheden for en bøde i sager, der — som det ofte vil være tilfældet — drejer sig om bagatelforseelser, vil kunne

udelukke spørgsmål om dom til behandlingsforanstaltninger, som efter forseelsens beskaffenhed kan være uforholdsmæssigt indgribende. Ligeledes vil det være en fordel, at man, selv om der er en vis mistanke om sindssygdом, vil kunne undlade at iværksætte mentalundersøgelse ud fra den betragtning, at en sådan undersøgelse ville betyde en uforholdsmæssig belastning af en sag, der kun drejer sig om en bøde.

Over for personer, der frifindes for straf i medfør af den foreslåede § 16, kan retten efter forslaget til straffelovens § 68 træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. De foranstaltninger, der kan anvendes, svarer i det hele til de foranstaltninger, der er nævnt i den gældende bestemmelse i straffelovens § 70. Forvaring kan dog kun anvendes under de særlige betingelser, der er nævnt i forslaget til straffelovens § 70. Der henvises til bemærkningerne nedenfor under punkt 2.

Den gældende bestemmelse i § 17 foreslås erstattet af en regel, hvorefter retten, hvis gerningsmanden ved den strafbare handling foretogelse befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke var af den i § 16 nævnte beskaffenhed, kan idømme foranstaltninger efter § 68, stk. 1, i stedet for straf, såfremt det findes formålstjenligt. Retten skal, hvis der bliver tale om frihedsberøvende foranstaltninger, fastsætte en længstetid herfor.

2) Den tidsbestemte retsfølge forvaring, der i dag kun kan anvendes over for abnorme lovovertrædere, foreslås ophævet i sin nuværende form. I stedet foreslås indført en tidsbestemt retsfølge (forvaring), hvis anvendelse afgrænses således, at den kun kan anvendes, når den er påkrævet til forebyggelse af fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, og kun i forbindelse med domfældelse for visse nærmere angivne grove forbrydelser. Der er ikke i bestemmelsen herom optaget nogen psykiatrisk karakteristisk af lovovertræderen, men det må dog antages, at forvaring i det væsentlige vil finde anvendelse over for personer, som er præget af udtalte karaktermæssige afvigelser. Forvaring vil fremtidig ikke kunne anvendes over for berigelsesforbrydere og andre lovovertrædere, der ikke udtrykkelig er omfattet af den pågældende bestemmelse.

Det foreslås endvidere, at den særlige strafart sær-fængsel afskaffes, således at det beror på fængselsvæsenets bestemmelse, under hvilke anstaltsforhold tidsbestemt straf skal fuldbyrdes. Det forudsættes, at der både med hensyn til forvaring og fængselsstraf opretholdes fuldbyrdelsesformer, der bibe-

holder de bestående behandlingsformer for karaktermæssigt afvigende personer.

3) Den relativt tidsbestemte frihedsstraf ungdomsfængsel foreslås ophævet. Efter reglerne i straffeloven har ophold i ungdomsfængsel normalt en mindste varighed af 1 år. På den anden side kan opholdet ikke udstrækkes udover 3 år eller, hvis der er sket genindsættelse, 4 år.

Med hensyn til begrundelsen for at afskaffe ungdomsfængsel henvises til den udførlige argumentation i straffelovrådets betænkning s. 126-130. Straffelovrådets flertal har anført, at sanktionen ungdomsfængsel på grund af sin ubestemthed og til dels opholdenes varighed er kommet ud i en så alvorlig krisetilstand, at man bør søge nye veje for at komme frem til sanktionsformer over for de unge, som rummer muligheder for behandlingsmæssige fremskridt. Justitsministeriet kan tiltræde dette.

4) Også de strafferetlige foranstaltninger arbejds- og sikkerhedsforvaring foreslås ophævet. Disse foranstaltninger er gennem årene blevet anvendt i stærkt aftagende omfang, hvilket dels har sammenhæng med udviklingen af nye fængselsformer, dels med den kendsgerning, at en del af det oprindelige klientel efterhånden er blevet betragtet som henhørende under bestemmelserne i §§ 17 og 70. Hertil kommer navnlig for arbejds- og sikkerhedsforvaring, at idømmelse af denne sanktion ofte har medført langvarig frihedsberøvelse i anledning af kriminalitet af forholdsvis begrænset omfang.

5) Endelig foreslås de særlige retsfølger over for kriminelle spiritusmisbrugere, afholdspålæg og helbredelsesanstalt for drankere, jfr. straffelovens §§ 72 og 73, ophævet. Disse foranstaltninger har i dag en meget ringe selvstændig betydning. Den lægelige opfattelse af spiritusmisbrugets baggrund og karakter og af behandlingsmulighederne har ændret sig meget gennem årene, hvilket har medført, at man i stigende omfang anvender behandlingsformer udenfor kriminalforsorgen. Fra lægelig side tillægges der således ikke længere afholdspålægget og den særlige helbredelsesanstalt for drankere nogen behandlingsmæssig betydning.

B. Fradrag for varetægtsfængsel m m.

1. Forslaget om ændring af straffelovens § 86 tilsigter en udvidelse af de gældende regler om afkortning af varetægtsfængsel. Det bygger i det væsentlige på den nordiske strafferetskomité's betænkning af 4. juni 1971 om „Avrækning av häktningstid m. m.“ (betænkning 9/71 i Nordisk udredningsserie). Udover en redegørelse for de gældende nordiske regler om afkortning af varetægtsfængsel m. m. indeholder betænkningen en række forslag til opnå-

else af nordisk retsenhed på området. Komiteens overvejelser er optaget som bilag 2 til lovforslaget.

Det er komiteens principielle synspunkt, at ensartede nordiske regler bør udformes ud fra det synspunkt, at varetægtsfængsel m. v. skal sidestilles med straf. Afkortningsreglerne bør udformes således, at reaktionen mod lovovertræderen totalt set ikke bliver strengere for den, som har været anholdt eller fængslet, end for den, som har været på fri fod under sagen.

På denne baggrund går komiteen ind for, at der gennemføres regler om, at afkortning altid skal ske, når den dømte under sagen har været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse, og at afkortning skal ske for hele det tidsrum, hvori den dømte har været frihedsberøvet.

Komiteen går endvidere ind for, at også procesuel frihedsberøvelse, der har fundet sted i udlandet, skal kunne tages i betragtning som grundlag for afkortning.

De regler, som komiteen har foreslået, rækker på enkelte punkter videre end de gældende danske regler, og det har derfor været nødvendigt for at imødekomme komiteens forslag at fremsætte forslag til ændring af straffelovens § 86.

2. Der er under arbejdet med forslaget til ændring af denne bestemmelse indhentet udtalelse fra præsidenterne for østre landsret, vestre landsret, Københavns byret og Århus by- og herredsret og fra Den danske Dommerforening, rigsadvokaten, Foreningen af Politimestre i Danmark, politidirektøren, advokatrådet og direktoratet for fængselsvæsenet.

Lovforslaget indeholder endvidere enkelte mindre ændringer af straffeloven samt en række ændringer i retsplejeloven og i ikrafttrædelsesloven til straffeloven, der i det væsentlige er en følge af forslaget til ændring af straffeloven.

I bilag 1 til lovforslaget er de gældende bestemmelser i straffeloven og ikrafttrædelsesloven til straffeloven og ændringerne heri optaget som paralleltekster.

Gennemførelsen af lovforslaget vil ikke medføre udgifter eller væsentlige administrative konsekvenser for det offentlige.

Straffeloven er efter lovbekendtgørelse nr. 347 af 15. august 1967 ændret ved lov nr. 224 af 4. juni 1969 (pornografiske billeder m. v.), lov nr. 276 af 18. juni 1969 (narkotikakriminalitet), lov nr. 519 af 23. december 1970 (fremmede straffedommes retskraft), lov nr. 288 af 9. juni 1971 (forbud mod race-diskrimination m. v.), lov nr. 550 af 22. december 1971 (skattesvig og indsmugling), § 1 i lov nr. 89 af

29. marts 1972 (privatlivets fred m. m) og lov nr. 95 af 29. marts 1972 (kapring af luftfartøj).

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Til nr. 1 og 2.

Lovudkastet § 1, nr. 1 og 2.

Betænkningen side 138 og side 142.

Ændringerne er af rent redaktionel karakter og en følge af de foreslåede ændringer af kapitel 8 og §§ 70—73, jfr. nedenfor under nr. 8—10.

Til nr. 3.

Lovudkastet § 1, nr. 3.

Betænkningen kap. II — IV side 18-57, 138 og 142-143.

Forslaget til § 16 adskiller sig fra straffelovrådets forslag derved, at man af systematiske grunde har samlet reglerne om de tilstande, for hvilke der skal gælde en fakultativ regel om straffrihed, i samme bestemmelse, jfr. forslaget til § 16, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger ovenfor under A, punkt 1).

Til nr. 4.

Efter den gældende bestemmelse i § 35, stk. 2, 2. pkt., kan der gives en person, der er indsat i almindeligt fængsel, tilladelse til at arbejde hos arbejdsgiver uden for anstalten, når det under hensyn til straffetidens længde eller af anden særlig grund findes formålstjenligt, og fare for misbrug ikke antages at foreligge. Bestemmelsen anvendes i praksis også med hensyn til undervisning uden for anstalten. Reglen har været opfattet således, at den kun giver mulighed for at lade en indsat gå til arbejde eller undervisning uden for anstalten om dagen, således at natten skal tilbringes på anstalt eventuelt i en anstalt nær det sted, hvor undervisningen eller arbejdet foregår.

For så vidt angår personer, der er indsat i ungdomsfængsel, findes en tilsvarende regel i § 41, stk. 3, men denne regel giver også mulighed for at tillade ophold uden for anstalten om natten.

Ophæves reglerne om ungdomsfængsel, vil også bestemmelsen i § 41, stk. 3, blive ophævet. For ikke at forringe de hidtidige behandlingsmuligheder for de unge indsatte foreslås bestemmelsen i § 35, stk. 2, 2. pkt., der efter lovændringen vil gælde for alle, der er indsat i fængsel, ændret således, at der under de nævnte betingelser bliver mulighed for at tillade ophold uden for anstalten til deltagelse i undervisning eller beskæftigelse hos arbejdsgiver.

F. t. l. vedr. borgerlig straffelov m. v.

Hensynet til straffetidens længde er dog ikke medtaget i den nye formulering. Afgørende for, om der bør meddeles udgangstilladelse, bør foruden farekriteriet alene være, om det anses for formålstjenligt med henblik på den indsattes resocialisering.

Til nr. 5.

Lovudkastet § 1, nr. 4.

Betænkningen kap. XI side 112-134, 138 og 143-144.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger ovenfor under A, punkt 3).

Til nr. 6.

Lovudkastet § 1, nr. 5.

Betænkningen kap. XII side 135-137, 138 og 141.

Det foreslås, at der i den danske straffelov optages en til den norske fængselslovs § 12 svarende bestemmelse, hvorefter der gives justitsministeren (fængselsvæsenet) mulighed for at bestemme, at en person, der er idømt frihedsstraf, under særlige omstændigheder kan overføres til en institution udenfor kriminalforsorgen midlertidigt eller for den resterende straffetid. Som fremhævet i straffelovrådets betænkning er det en selvfølge, at anbringelsen i en institution udenfor kriminalforsorgen må ske i forståelse med ledelsen af den forsgsgren eller institution, der skal modtage den domfældte, ligesom det i almindelighed vil være en forudsætning, at den domfældte er indforstået med overførelsen.

Bestemmelsen er et naturligt supplement til fængselsmyndighedernes vide beføjelser med hensyn til anbringelsen af de domfældte indenfor kriminalforsorgens egne institutioner.

I overensstemmelse med nugældende lovgivningspraksis foreslås det, at bestemmelserne om fuldbyrdelse af fængsel og hæfte udfærdiges af justitsministeren og ikke som nu ved kgl. anordning.

Til nr. 7.

Lovudkastet § 1, nr. 6.

Betænkningen side 138 og 144.

Den foreslåede ændring er af rent redaktionel karakter og en følge af den foreslåede ophævelse af § 88, stk. 5, jfr. nedenfor under nr. 15.

Til nr. 8.

Lovudkastet § 1, nr. 7.

Betænkningen kap. IX side 93-104, 138 og 144.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger ovenfor under A, punkt 4).

Til nr. 9.

Lovudkastet § 1, nr. 8.

176 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag).

Betænkningen kap. II — VII side 18-89, 138-139 og 144-147.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger ovenfor under A, punkt 1).

Til § 71 (udkastet § 68).

Reglerne om værgebeskikkelse i § 70, stk. 2, foreslås opretholdt med visse ændringer. Betegnelsen „tilsynsværge“ foreslås således ændret til „bistandsværge“, en betegnelse der er mere i overensstemmelse med den funktion, som den pågældende skal varetage. Endvidere foreslås det, at der gøres en sondring mellem fakultativ beskikkelse før dommen og obligatorisk beskikkelse efter dommen, når denne lyder på anbringelse i institution. Efter den gældende regel er beskikkelsen altid fakultativ. Det gøres ved forslaget endelig klart, at beskikkelsen først ophører, når foranstaltningen er endelig ophævet.

Til § 72 (udkastet § 69).

Reglerne om ændring eller ophævelse af de foranstaltninger, der iværksættes efter forslaget til §§ 68—70 og 73, svarer med mindre ændringer til de bestemmelser, der nu findes i § 70, stk. 3 og 4. Det foreslås, at domfældte selv skal have adgang til at rejse sag om ændring eller endelig ophævelse. Fristen for fremsættelse af ny begæring om retskendelse, efter at en begæring er afslået, foreslås samtidig undtagelsesfrit sat til et halvt år.

Til § 73 (udkastet § 70).

Bestemmelsen omhandler de tilfælde, hvor en psykisk afvigende tilstand er indtrådt efter gerningstiden, men før straffesagens pådømmelse. Den svarer til den gældende bestemmelse i straffelovens § 71 med den ændring, at varigheden af en frihedsberøvende foranstaltning, f. eks. et ophold i statshospital, skal medregnes i straffetiden, såfremt straf er idømt, jfr. stk. 3.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger ovenfor under A, punkt 1) — 2).

Til nr. 10.

Lovudkastet § 1, nr. 9.

Betænkningen kap. X side 105-111, 139 og 147.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger ovenfor under A, punkt 5).

Til nr. 11.

Lovudkastet § 1, nr. 10.

Betænkningen side 139 og 147.

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i straffelovens § 74 med den ændring, at hjemmelen til at fastsætte administrative bestemmelser

om fuldbyrdelsesspørgsmål begrænses til at angå forvaring. I overensstemmelse med nugældende lovgivningspraksis foreslås det, at bestemmelserne udfærdiges af justitsministeren og ikke som nu ved kgl. anordning.

Til nr. 12.

Lovudkastet § 1, nr. 11.

Betænkningen side 139 og 147.

Ændringerne er en konsekvens af forslaget om ophævelse af arbejds- og sikkerhedsforvaring, jfr. ovenfor under nr. 8.

Til nr. 13.

Lovudkastet § 1, nr. 12.

Betænkningen kap. VIII side 90-92, 139-140 og 147-148.

Bestemmelsen svarer med enkelte ændringer, der til dels er af redaktionel karakter, til den gældende § 85.

Medens strafnedsættelse under de betingelser, der er nævnt i den gældende § 85, er obligatorisk, er afgørelsen om strafbortfald fakultativ. Det foreslås, at bestemmelsen i sin helhed får en fakultativ formulering, hvilket findes bedst stemmende med den skønsmæssige bedømmelse, der finder sted, når det skal afgøres, om en tilstand af stærk sindsbevægelse eller andre omstændigheder på gerningstiden taler for en mildere straf. Det foreslås endvidere, at adgangen til strafbortfald ikke som nu skal være begrænset til tilfælde, hvor der ikke kan idømmes højere straf end hæfte for det pågældende forhold. Den frihed i spørgsmålet om sanktionsvalg, der kendetegner dansk ret, fører efter justitsministeriets opfattelse til, at muligheden for at træffe afgørelse om strafbortfald også bør stå åben i tilfælde, hvor der efter lovovertrædelsens strafferamme kan idømmes fængsel. Endelig er det foreslået at slette en nu gældende særregel, efter hvilken strafnedsættelse og -bortfald udelukkes i tilfælde, hvor sjælelig uligevægtighed på gerningstiden skyldes selvfor skyldt beruselse, og tiltalte tidligere er fundet skyldig i en lignende strafbar handling eller i overtrædelse af straffelovens § 138, stk. 1 eller 2. Justitsministeriet finder, at det bør overlades til domstolene, ganske som når der er spørgsmål om almindelig strafudmåling, om der skal kunne tillægges beruselse nogen betydning.

Til nr. 14.

Til stk. 1.

Efter gældende ret er afkortning af varetægtsfængsel udelukket, hvis varetægtsfængslingen må tilskrives den dømtes eget forhold under sagen. Bestemmelsen er i praksis blevet benyttet dels i tilfælde, hvor den dømte indenretligt har afgivet positivt

usandfærdige forklaringer, dels i tilfælde, hvor han efter indledningen af den strafferetlige forfølgning på anden måde har modvirket undersøgelsen f. eks. ved påvirkning af vidner, fjernelse af forbrydelsens spor eller flugtforsøg. I de senere år er det kun yderst sjældent forekommet, at afkortning er blevet undladt på grund af dømtes forhold under sagen.

I overensstemmelse med den nordiske strafferetskomité's forslag foreslås det derfor, at afkortning skal ske, hvad enten varetægtsfængslingen skyldes den dømtes eget forhold under sagen, eller dette ikke er tilfældet. En sådan regel stemmer også bedst med princippet om, at sanktioner ikke skal kunne anvendes over for en tiltalt, som modvirker en undersøgelse mod ham selv. Der kan herved bl. a. henvises til straffelovens § 159, stk. 1, hvorefter den, der afgiver falsk forklaring som sigtet i en offentlig straffesag, ikke straffes.

Efter den gældende formulering af straffelovens § 86 er det overladt til rettens skøn at afgøre, hvorledes varetægtsfradraget skal beregnes. I praksis side-stillede domstolene indtil 1968 varetægtsfængsel med hæftestraf, således at der i overensstemmelse med princippet i straffelovens § 90, stk. 3, normalt kun blev foretaget afkortning for 2/3 af den tid, domfældte havde været undergivet varetægtsfængsel. Efter 1968 er det almindeligt, at der gives fradrag for hele varetægtsperioden.

På baggrund heraf foreslås det, at hele den periode, som varetægtsfængslingen har været, skal afkortes i den idømte frihedsstraf. Selv om varetægtsfængsel principielt må betragtes som et straffeprocessuelt tvangsmiddel, der ikke er udtryk for straf, vil frihedsberøvelsen i praksis af den frihedsberøvede blive oplevet som sådan.

Efter den gældende formulering af § 86 kan retten bestemme, at hele straffen skal anses som udstået gennem den forudgående frihedsberøvelse. Dette har navnlig betydning i tilfælde, hvor alene bødestraf er forskyldt, men bestemmelsen kan også anvendes i tilfælde, hvor varetægtsfængslingen er noget kortere end den idømte frihedsstraf. Forslaget medfører ingen ændringer i denne retstilstand. Ved den omskrivning af bestemmelsen, som de foreslåede ændringer har gjort nødvendig, er der imidlertid sket en tydeliggørelse på dette punkt.

I overensstemmelse med den nordiske strafferetskomité's synspunkter foreslås det at udvide reglen om afkortning til også at omfatte det tidsrum, hvori den dømte har været anholdt af politiet eller ifølge rettens beslutning. Det bemærkes herved, at frihedsberøvelse i form af anholdelse og varetægtsfængsel normalt finder sted i samme arresthus og i det væsentlige under de samme forhold.

Udgangspunktet for beregningen af fradraget tages efter forslaget i tidspunktet for frihedsberøvelsens iværksættelse, d. v. s. normalt anholdelsestidspunktet. Af praktiske grunde medfører frihedsberøvelser, der ikke har været i mindst 24 timer, ikke afkortning. Har frihedsberøvelsen været i mindst 24 timer, afkortes et antal dage svarende til det antal påbegyndte døgn, frihedsberøvelsen har været, i den idømte frihedsstraf.

Det påhviler de straffuldbyrkende myndigheder at påse, at afkortning finder sted, men dommen skal indeholde oplysning om frihedsberøvelsens eller indlæggelsens varighed.

Efter den gældende formulering af straffelovens § 86, stk. 1, 2. pkt., skal appelininstansen i tilfælde af anke træffe afgørelse om afkortning for så vidt angår tiden efter dommen, hvis anken afvises eller frafaldes. Da forslaget indeholder en regel om, at der altid skal ske afkortning, synes der ikke at være tilstrækkeligt grundlag for at opretholde den omhandlede bestemmelse, og den er derfor ikke medtaget i forslaget, bortset fra det tilfælde, hvor reglen om, at retten undtagelsesvis kan bestemme, at hele straffen skal anses for udstået, påstås bragt i anvendelse.

Afvises eller frafaldes en anke, påhviler det således de straffuldbyrkende myndigheder at påse, at afkortning også finder sted for den tid, den dømte har været frihedsberøvet efter dommen indtil ankens afvisning eller frafald.

Til stk. 2 og 3.

Reglerne svarer til de gældende bestemmelser i straffelovens § 86, stk. 2 og 3.

Til stk. 4.

Som nævnt ovenfor under de almindelige bemærkninger B går den nordiske strafferetskomité i sin betænkning om afkortning for varetægtsfængsel m. m. ind for, at straffeprocessuel frihedsberøvelse, der har fundet sted i udlandet, bør kunne tages i betragtning som grundlag for afkortning. Da frihedsberøvelser i udlandet imidlertid kan adskille sig væsentligt fra de former for frihedsberøvelse, der kendes i de nordiske lande, foreslår komiteen ikke nogen generel regel om, at straffeprocessuel frihedsberøvelse i udlandet i relation til afkortning skal sidestilles med straffeprocessuel frihedsberøvelse i pådømmelseslandet. Man foreslår derimod, at de nordiske afkortningsregler affattes således, at de giver mulighed for i rimeligt omfang at tage hensyn til straffeprocessuel frihedsberøvelse i udlandet.

Komiteen forudsætter herved, at frihedsberøvelse, der har fundet sted i et andet nordisk land, un-

der hensyn til den nordiske retsenhed på området i almindelighed afkortes fuldt ud. Det samme bør efter komiteens opfattelse gælde sådanne former for frihedsberøvelse i et ikke-nordisk land, som har væsentlige lighedspunkter med de nordiske former for straffeprocessuelle frihedsberøvelser.

Spørgsmålet om afkortning på grund af frihedsberøvelse i udlandet er ikke direkte omfattet af den gældende bestemmelse i straffelovens § 86. Efter retspraksis har reglerne om afkortning imidlertid i flere tilfælde fundet analog anvendelse på varetægtsfængslinger, der har fundet sted i udlandet.

Under hensyn til den nordiske strafferetskomité's forslag og den nævnte retspraksis har justitsministeriet fundet det rigtigt i forbindelse med en revision af straffelovens § 86 at optage en udtrykkelig bestemmelse om afkortning for straffeprocessuel frihedsberøvelse i udlandet. Efter den foreslåede bestemmelse bestemmer retten, i hvilket omfang der skal ske afkortning, såfremt den dømte i udlandet har været anholdt, undergivet varetægtsfængsel eller indlagt til mentalundersøgelse. Det forudsættes herved, at bestemmelsen administreres i overensstemmelse med det ovenfor anførte.

Til stk. 5.

Reglen er en konsekvens af den foreslåede bestemmelse om obligatorisk undtagelsesfri afkortning i stk. 1. Regler af tilsvarende indhold findes i dag i justitsministeriets bekendtgørelse nr. 11 af 14. januar 1964, som ændret ved bekendtgørelse nr. 408 af 13. december 1968 om beregning af straffetid m. v. for personer, som har været undergivet varetægtsfængsel efter straffesagens afslutning. Bekendtgørelsen er udstedt i medfør af retsplejelovens § 997, stk. 4, der samtidig foreslås ændret, jfr. forslaget under § 3, nr. 9.

Til nr. 15—17.

Lovudkastet § 1, nr. 14—16.

Betænkningen side 140 og 148.

De foreslåede ændringer i §§ 88—89 a om sammenstød af forskellige retsfølger er en konsekvens af forslaget om ophævelse af bestemmelserne om ungdomsfængsel, arbejdsdhus og sikkerhedsforvaring og om ændring af bestemmelserne i § 70, jfr. ovenfor under nr. 5, 8 og 9.

Til nr. 18—20.

Lovudkastet § 1, nr. 17—19.

Betænkningen side 140 og 148.

De foreslåede ændringer i §§ 95 og 97 om forældelse og § 97 c om benådning er en konsekvens af de forslag, der er nævnt ovenfor i bemærkningerne til

nr. 15-17 samt af forslaget om ophævelse af reglerne om afholdspålæg og helbredelsesanstalt for drankere, jfr. ovenfor under nr. 10. Man har fundet det rigtigt, at forældelsesfristen for den ny foranstaltning forvaring i lighed med, hvad der nu gælder for sikkerhedsforvaring, fastsættes til 15 år, jfr. forslaget til § 97, stk. 2, nr. 3.

Til nr. 21.

Ændringen er en følge af etkammersystemets indførelse i 1953.

Til nr. 22.

Lovudkastet § 1, nr. 20.

Betænkningen side 140 og 148.

Bestemmelsen i § 123 foreskriver straf af fængsel indtil 3 år, hvis flere fanger, der afsoner frihedsstraf eller hensidder i arbejdsdshus eller forvaringsanstalt, aftaler at undvige i fællesskab.

Bestemmelsen, der i de senere år stort set ikke er anvendt i praksis, foreslås ophævet, således at de omhandlede forhold alene sanktioneres gennem disciplinærmidler.

Til nr. 23.

Lovudkastet § 1, nr. 21.

Betænkningen kap. X side 105-111, 140 og 148-149.

Ændringen er en følge af forslaget om at afskaffe reglerne om afholdspålæg og udskækningsforbud, jfr. ovenfor under nr. 10.

Til nr. 24.

Ændringen er af rent redaktionel karakter og en følge af, at § 230 blev ophævet ved lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov (forældelse, pornografi, homoseksuel prostitution m. v.).

Til § 2.

Til nr. 1 og 2.

Lovudkastet § 2, nr. 1 og 2.

Betænkningen side 140 og 148-149.

Ændringen af § 11, stk. 1, er af redaktionel karakter og en følge af de foreslåede ændringer i straffeloven.

Kap. 2 indeholdende regler om fængselsnævnet foreslås ophævet. De beføjelser, der nu er tillagt fængselsnævnet i straffelovens §§ 17, 37, 42, 43, 63 og 66, vil bortfalde, hvis disse bestemmelser ændres som foreslået.

Til § 3.

Til nr. 1—2, 4—8 og 10—12.

Lovudkastet § 3, nr. 1—2 og 4—11.

Betænkningen side 140 og 149.

Ændringerne er af redaktionel karakter og en følge af de foreslåede ændringer i straffeloven.

Til nr. 3.

Forslaget om ophævelse af § 800 a, stk. 4, er en følge af det forslag til lov om statens overtagelse af tilsynet med betinget dømte m. v., der blev fremsat den 10. oktober 1972.

Til nr. 9.

Forslaget om ophævelse af § 997, stk. 4, nr. 2, er en følge af forslaget til borgerlig straffelovs § 86, stk. 5, jfr. ovenfor under § 1, nr. 14.

Til § 4.

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. april 1973.

For så vidt angår de foreslåede nye regler om fradrag for varetægtsfængsel m. m. vil loven også finde anvendelse i sager, hvor den straffeprocessuelle frihedsberøvelse eller indlæggelse til mentalundersøgelse er iværksat før lovens ikrafttræden.

Til §§ 5—8.

Lovudkastet §§ 5—8.

Betænkningen side 141 og 149-151.

Bestemmelserne indeholder overgangsregler for personer, der ved lovens ikrafttræden afsoner ungdomsfængsel eller arbejdsdshus eller hensidder i forvaring eller sikkerhedsforvaring eller er prøvelssladt fra en af disse foranstaltninger.

Overgangsreglerne er i overensstemmelse med straffelovrådets indstilling. Der henvises til de udførlige bemærkninger hertil.

Bilag 1.

I dette bilag opføres i venstre spalte de i lovforslagets §§ 1-2 nævnte bestemmelser i den nugældende formulering, medens de foreslåede ændringer opføres i højre spalte.

Gældende formulering.

Borgerlig straffelov.

§ 1. Straf kan kun pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant. Med hensyn til de i kapitlerne 8 og 9 nævnte retsfølger gælder en tilsvarende regel.

§ 4. Hvorvidt den strafbare handling skal medføre retsfølger af sådan art som i §§ 56-61, 70-73 og 79 nævnt, afgøres efter den ved handlingens påkendelse gældende lovgivning.

§ 16. Straffri er handlinger foretagne af personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdом eller tilstande, der må ligestilles dermed, eller åndssvaghed i højere grad.

§ 17. Befandt gerningsmanden sig ved den strafbare handling foretaget i en ved mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af sjælsevnerne, herunder seksuel abnormitet, betinget varigere tilstand, der dog ikke er af den i § 16 angivne beskaffenhed, afgør retten efter indhentet lægeerklæring og samtlige i øvrigt foreliggende omstændigheder, om han kan anses egnet til påvirkning gennem straf.

Stk. 2. Finder retten, at tiltalte er egnet til påvirkning gennem straf, kan den bestemme, at frihedsstraf skal udstås i en for sådanne personer indrettet anstalt eller anstaltsafdeling. Denne bestemmelse kan ændres af fængselsnævnet, såfremt det under straffens udståelse findes formålstjenligt.

Stk. 3. Såfremt en person, der ved dommen er fundet omfattet af stk. 1, er idømt frihedsstraf, og det under straffens udståelse skønnes, at en fortsættelse af denne vil være unyttig eller vil medføre fare for alvorlig

*Forslaget.***§ 1.**

1. I § 1 ændres „kapitlerne 8 og 9“ til: „kapitel 9“.

2. I § 4, *stk. 1*, ændres „70-73“ til: „68-70, 73“.

3. §§ 16-18 ophæves, og i stedet indsættes:

„**§ 16.** Personer, der på gerningstiden befandt sig i en tilstand af sindssygdом eller åndssvaghed i højere grad, straffes ikke.

Stk. 2. Personer, der befandt sig i en tilstand, der må ligestilles med sindssygdом eller i en tilstand af åndssvaghed i lettere grad eller i en tilstand, som ganske må ligestilles med åndssvaghed, straffes ikke, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Det samme gælder personer, der som følge af indtagelse af alkohol eller andre rusmidler forbigående befandt sig i en tilstand af sindssygdом.

*Gældende formulering.**Forslaget.*

forværelse af den dømtes tilstand, bliver sagen efter bestemmelse af justitsministeren på ny at indbringe for den ret, som i sidste instans har påkendt sagen. Denne afgør ved kendelse, om straffuldbyrdelsen skal fortsættes eller afbrydes.

§ 18. Beruselse udelukker ikke anvendelse af straf, medmindre gerningsmanden har handlet uden bevidsthed.

§ 35. *Stk. 2.* Arbejde uden for anstaltens område kan finde sted under anstaltens ledelse og tilsyn. Når det under hensyn til straffetidens længde eller af anden særlig grund findes formålstjenligt, og fare for misbrug ikke antages at foreligge, kan der meddeles tilladelse til arbejde hos arbejdsgiver uden for anstalten.

§ 37. Hvis den dømte på grund af psykisk afvigelse viser sig uegnet til ophold i almindeligt fængsel, kan fængselsnævnet bestemme, at han midlertidigt eller for resten af straffetiden skal overflyttes til en anstalt eller anstaltsafdeling, som omtalt i § 17, stk. 2.

Stk. 2. Er den dømtes straffetid 6 år eller derover, kan fængselsnævnet bestemme, at han midlertidigt eller for resten af straffetiden skal overflyttes til sikkerhedsforvaring. Medmindre særlige omstændigheder taler derfor, kan overflytning dog ikke ske, før en tredjedel eller, hvis fængsel på livstid er idømt, 6 år af straffetiden er udstået.

§ 41. Såfremt det må anses for formålstjenligt, kan en person mellem 15 og 21 år idømmes *ungdomsfængsel* i stedet for fængselsstraf. Når særlige grunde taler derfor, kan en person mellem 21 og 23 år idømmes ungdomsfængsel.

Stk. 2. Ved fuldbyrdelsen, der sker i særlige anstalter, lægges vægt på den unges sociale og karaktermæssige udvikling gennem arbejds træning, oplæring og undervisning. §§ 34-36 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Når ganske særlige hensyn gør det formålstjenligt, kan den dømte anbringes til behandling eller oplæring uden for ungdomsfængslet. Nærmere regler herom fastsættes af justitsministeren.

§ 17. Bøde kan idømmes uanset reglerne i § 16.“

4. § 35, *stk. 2, 2. pkt.*, affattes således:

„Når det anses for formålstjenligt, og fare for misbrug ikke antages at foreligge, kan der meddeles tilladelse til ophold uden for anstalten til deltagelse i undervisning eller til beskæftigelse hos arbejdsgiver.“

5. §§ 37 og 41-43 ophæves.

Gældende formulering.

Stk. 4. Såfremt den dømte under fuldbyrdelsen viser sig så psykisk afvigende, at han er uegnet til behandling i ungdomsfængsel, kan fængselsnævnet bestemme, at han skal overføres til en anstalt eller anstaltsafdeling som omhandlet i § 17, stk. 2. Fængselsnævnet kan træffe bestemmelse om den dømtes genanbringelse i ungdomsfængsel, når han anses for egnet dertil.

§ 42. Spørgsmålet om løsladelse fra ungdomsfængsel afgøres af fængselsnævnet efter indstilling fra anstaltens styrelse. Medmindre særlige omstændigheder taler derfor, kan den dømte ikke løslades, før der er forløbet 1 år efter indsættelsen. Han kan ikke holdes tilbage i ungdomsfængsel ud over 3 år, jfr. dog § 43, stk. 1. Efter 1 års ophold skal spørgsmålet om løsladelse tages op. Sker der ikke løsladelse på dette tidspunkt, skal spørgsmålet genoptages senest ved udgangen af det følgende år.

Stk. 2. Løsladelsen sker på prøve. § 39 finder tilsvarende anvendelse.

§ 43. Overtræder den prøveløsladte de fastsatte vilkår, kan fængselsnævnet ændre vilkårene og forlænge prøvetiden inden for den fastsatte længstetid eller bestemme, at han skal genindsættes. En genindsat kan efter fængselsnævnets bestemmelse holdes tilbage i ungdomsfængsel indtil 1 år ud over den i § 42, stk. 1, fastsatte længstetid.

Stk. 2. Rejses der tiltale mod den prøveløsladte for strafbart forhold, og vil domfældelse medføre genindsættelse efter stk. 1, kan retten afgøre skyldspørgsmålet uden at fastsætte straf eller anden retsfølge.

Stk. 3. § 40, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

§ 49. Om fuldbyrdelsen af fængsel, ungdomsfængsel og hæfte træffes i øvrigt nærmere bestemmelser ved kgl. anordning særlig for hver enkelt strafart.

Forslaget.

6. § 49 affattes således:

„**§ 49.** Justitsministeren fastsætter nærmere regler om fuldbyrdelse af fængsel og hæfte.

Stk. 2. Findes det hensigtsmæssigt på grund af domfældtes alder, helbredstilstand eller andre særlige omstændigheder, kan justitsministeren bestemme, at den pågældende midlertidigt eller for resten af straffetiden skal overføres til hospital eller til egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg.“

Gældende formulering.

§ 61. Stk. 2. Begår den dømte nyt strafbart forhold i prøvetiden, og foretages der inden dennes udløb rettergangsskridt, hvorved han sigtes for forholdet, fastsætter retten en ubetinget straf eller anden retsfølge for dette forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse. Herved finder bestemmelserne i § 88, stk. 2-6, tilsvarende anvendelse. Når omstændighederne taler derfor, kan retten i stedet

1) idømme ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i forbindelse med en ændring af vilkårene i den betingede dom, eller

2) afsige ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser i overensstemmelse med reglerne i dette kapitel.

8. kapitel.

Arbejdshus og sikkerhedsforvaring.

§ 62. Indsættelse i arbejdshus i stedet for fængselsstraf kan idømmes,

1) når nogen, der har udstået 2 fængselsstraffe for berigelsesforbrydelse eller overtrædelse af § 228 eller § 229 eller været indsat i arbejdshus, derefter gør sig skyldig i en af de nævnte forbrydelser, og de begåede forbrydelser må betragtes som udslag af hang til lediggang og uordnet levevis, uden at dog hensynet til samfundets sikkerhed kræver anvendelse af sikkerhedsforvaring efter § 65,

2) når nogen, der for en i kapitel 24 omhandlet forbrydelse har udstået fængselsstraf, eller som har været indsat i arbejdshus, derefter gør sig skyldig i sådan forbrydelse, og den skyldiges forhold udviser, at han har hang til at begå forbrydelser af nævnte art, uden at dog hensynet til samfundets sikkerhed kræver anvendelse af sikkerhedsforvaring efter § 65,

3) når nogen har begået en forbrydelse under påvirkning af spirituøse drikke, og han må antages at være forfalden til drukenskab.

§ 63. Spørgsmålet om løsladelse fra arbejdshus afgøres af fængselsnævnet. Den dømte kan ikke løslades, før der er forløbet 1 år efter indsættelsen, eller holdes tilbage i

Forslaget.

7. I § 61, stk. 2, 2. pkt., ændres „§ 88, stk. 2-6“, til: „§ 88, stk. 2-5“.

3. Kapitel 8 ophæves.

*Gældende formulering.**Forslaget.*

arbejdshus ud over 4 år, jfr. dog stk. 3. Efter 2 års ophold skal spørgsmålet om løsladelse tages op. Sker der ikke løsladelse på dette tidspunkt, skal spørgsmålet genoptages, når der yderligere er forløbet 1 år. Uden for de ovennævnte tidspunkter kan spørgsmålet om løsladelse ikke tages op. Når der foreligger særlige omstændigheder, kan fængselsnævnet dog i forbindelse med en afgørelse om, at løsladelse ikke skal finde sted, eller undtagelsesvis senere, bestemme, at spørgsmålet skal genoptages inden forløbet af 1 år.

Stk. 2. Fængselsnævnet bestemmer, om løsladelsen skal ske ubetinget eller på prøve. § 39 finder tilsvarende anvendelse. Endvidere finder § 38, stk. 4, anvendelse med hensyn til løsladelse på prøve, der sker inden forløbet af 4 år.

Stk. 3. Overtræder den prøveløsladte de fastsatte vilkår, kan fængselsnævnet ændre vilkårene og forlænge prøvetiden inden for den fastsatte længstetid eller bestemme, at han skal genindsættes. En genindsat kan efter nævnets bestemmelse holdes tilbage i arbejdshus indtil 1 år ud over den i stk. 1 nævnte længstetid.

Stk. 4. § 40, stk. 2 og 3, og § 43, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 64. Arbejdshus udstås i særlig anstalt. §§ 34-36 finder tilsvarende anvendelse. Fri-luftsarbejde anvendes i størst muligt omfang. Behandlingen må ikke være hårdere, end hensynet til disciplinen og arbejdsplig-tens opfyldelse kræver.

§ 65. Når en person, som for en i kapitel 24 omhandlet forbrydelse eller ifølge 2 domme har udstået fængselsstraf eller har hensiddet i arbejdshus i tilsammen mindst 2 år, på ny gør sig skyldig til straf af fængsel, og de foreliggende oplysninger kendetegner ham som en erhvervs— eller vanemæssig forbryder, kan retten, hvis hensynet til samfundets sikkerhed findes at kræve det, dømme ham til at tages i sikkerhedsforvaring, der da træder i stedet for straf.

Stk. 2. Med fængsel kan efter omstændighederne ligestilles frihedsstraffe af tilsvarende art, som er udstået i udlandet.

*Gældende formulering.**Forslaget.*

§ 66. Spørgsmålet om løsladelse fra sikkerhedsforvaring afgøres af fængselsnævnet. Den dømte kan ikke løslades, før der er forløbet 4 år efter indsættelsen. På dette tidspunkt skal spørgsmålet om løsladelse tages op. Finder løsladelse ikke sted, skal spørgsmålet genoptages, hver gang der yderligere er forløbet 2 år. Uden for de ovennævnte tidspunkter kan spørgsmålet om løsladelse ikke tages op. Når der foreligger særlige omstændigheder, kan fængselsnævnet dog i forbindelse med en afgørelse om, at løsladelse ikke skal finde sted, eller undtagelsesvis senere, bestemme, at spørgsmålet skal genoptages inden forløbet af 2 år.

Stk. 2. Løsladelse sker på prøve. Prøvetiden fastsættes af fængselsnævnet og kan ikke være kortere end 2 år. § 39, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Overtræder den prøveløsladte de fastsatte vilkår, kan fængselsnævnet ændre vilkårene og forlænge prøvetiden eller bestemme, at han skal genindsættes.

Stk. 4. § 40, stk. 2 og 3, og § 43, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Når en person har hensiddet 20 år i sikkerhedsforvaring, skal han løslades, medmindre fængselsnævnet anser dette for betænkeligt. Spørgsmålet om hans fortsatte forbliven i sikkerhedsforvaring forelægges da for landsretten for den landsdel, i hvilken anstalten er beliggende. Afgørelsen træffes ved kendelse. Bestemmer retten, at han skal blive i anstalten, forelægges spørgsmålet derefter på ny retten hvert andet år. Når løsladelse finder sted efter forløbet af 20 år eller mere, er løsladelsen ubetinget.

§ 67. Sikkerhedsforvaring udstås i særlig anstalt eller anstaltsafdeling. Angående arbejdspligten, arbejdspenge og behandlingen finder reglerne i § 64 tilsvarende anvendelse med fornøden hensyntagen til forvaringsfangernes større farlighed.

§ 68. Nærmere bestemmelser om behandlingen af de til arbejdshus og sikkerhedsforvaring dømte personer træffes ved kgl. anordning, hvorved tillige fastsættes disciplinærstraffe svarende til de i § 47 omhandlede. §§ 46 og 48 finder tilsvarende anvendelse på sådanne personer.

Gældende formulering.

§ 69. Såfremt en i arbejds- eller forvaringsanstalt indsat person idømmes frihedsstraf, afbrydes hans ophold sammesteds, så længe afsoningen af straf finder sted.

§ 70. Bliver en tiltalt frifundet for straf i henhold til § 16, eller findes straf i henhold til § 17 uanvendelig, men det af hensyn til retssikkerheden skønnes fornødent, at der anvendes andre foranstaltninger over for ham, træffer retten bestemmelse derom. Kan sikkerhed ikke ventes opnået ved mindre indgribende forholdsregler, såsom sikkerhedsstillelse, anvisning af eller forbud imod ophold på et bestemt sted, pålæg af den i § 72 omhandlede art, beskikkelse af tilsyn eller umyndiggørelse, bliver den pågældende at anbringe i et sindssygehospital, en åndssvage— eller anden kur— eller plejeanstalt, en helbredelsesanstalt for drankere eller i en særlig forvaringsanstalt. Inden for de af retten dragne grænser træffer øvrigheden de nærmere bestemmelser, som foranstaltningens udførelse måtte udkræve.

Stk. 2. Såfremt der bliver tale om at dømme en tiltalt til anbringelse i hospital eller anstalt, kan der af retten beskikkes ham en dertil egnet og villig tilsynsværge, om muligt en person af hans nærmeste pårørende. Tilsynsværgen skal dels sammen med den beskikkede forsvarer bistå tiltalte under sagen, dels senere holde sig underrettet om hans tilstand og drage omsorg for, at opholdet i hospitalet eller anstalten ikke udstrækkes længere end nødvendigt.

Stk. 3. Bestemmelse om ændring af den idømte foranstaltning eller dens foreløbige eller endelige ophævelse kan træffes ved retskendelse efter begæring fra anklagemyndigheden, anstaltsledelsen eller tilsynsværgen. Begæring fra anstaltsledelsen eller tilsynsværgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en begæring fra tilsynsværgen ikke til følge, kan han ikke fremsætte ny begæring, før der er forløbet 1 år fra kendelsens afsigelse. Såfremt særlige omstændigheder taler derfor, kan ny begæring dog indgives efter et halvt års forløb.

Forslaget.

§§ 70 og 71 ophæves, og i stedet indsættes i kapitel 9:

„§ 68. Hvis en tiltalt frifindes for straf i medfør af § 16, kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Såfremt mindre indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling m. v. ikke findes tilstrækkelige, kan det bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for åndssvage eller under åndssvageforsorg eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg. Anbringelse i forvaring kan ske under de betingelser, der er nævnt i § 70.

§ 69. Befandt gerningsmanden sig ved den straffbare handlingsforetagelse i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed, kan retten, såfremt det findes formålstjenligt, i stedet for at idømme straf træffe bestemmelse om foranstaltninger som nævnt i § 68, 2. pkt.

Stk. 2. Medfører en afgørelse efter stk. 1, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver afgørelsen mulighed herfor, fastsættes ved dommen en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid.

§ 70. En person kan dømmes til forvaring, hvis:

- 1) han findes skyldig i drab, røveri, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art eller brandstiftelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser, og
- 2) det efter karakteren af det begåede for-

Gældende formulering.

Stk. 4. Med hensyn til de i stk. 3 nævnte afgørelser finder bestemmelsen i § 59, stk. 3, tilsvarende anvendelse. Er der spørgsmål om ændring af foranstaltningen på grund af ny lovovertrædelse, afgøres spørgsmålet dog af den ret, der behandler sagen vedrørende overtrædelsen.

§ 71. Er den, der har begået en strafbar handling, efter dennes foretagelse, men før dom er gået, kommet i en ikke blot forbigående tilstand af den i § 16 eller § 17 omhandlede art, afgør retten, om straf skal idømmes, eller om den forskyldte straf skal bortfalde. Hvis det af hensyn til retssikkerheden skønnes fornødent, træffer retten i dommen bestemmelse om, at foranstaltninger i overensstemmelse med § 70 skal bringes til anvendelse i stedet for straf, eller indtil straffen måtte kunne fuldbyrdes.

Forslaget.

hold og oplysningerne om hans person, herunder navnlig om tidligere kriminalitet, må antages, at han frembyder nærliggende fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, og

3) anvendelse af forvaring i stedet for fængsel findes påkrævet for at forebygge denne fare.

§ 71. Såfremt der bliver tale om at dømme en tiltalt til anbringelse i institution eller i forvaring efter reglerne i §§ 68-70, kan der af retten beskikkes ham en bistandsværge, så vidt muligt en person af hans nærmeste pårørende, der sammen med den beskikkede forsvarer skal bistå tiltalte under sagen.

Stk. 2. Er tiltalte dømt til anbringelse som nævnt i stk. 1, eller giver afgørelsen mulighed for sådan anbringelse, skal der beskikkes ham en bistandsværge. Denne skal holde sig underrettet om den dømtes tilstand og drage omsorg for, at opholdet og andre foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Beskikkelsen ophører, når foranstaltningen endeligt ophæves.

§ 72. Bestemmelse om ændring eller om endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter begæring fra anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte. Begæring fra anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 59, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse på afgørelser efter stk. 1. Er der spørgsmål om ændring af foranstaltningen på grund af ny lovovertrædelse, afgøres spørgsmålet dog af den ret, der behandler sagen vedrørende overtrædelsen.

§ 73. Er den, der har begået en strafbar handling, efter dennes foretagelse, men før dom er afsagt, kommet i en ikke blot forbigående tilstand af den i § 16 eller § 69, stk. 1, nævnte art, afgør retten, om straf skal idømmes eller bortfalde. Hvis det findes

Gældende formulering.

§ 72. Bliver nogen for en i denne lov omhandlet forbrydelse dømt til frihedsstraf, og retten finder, at forbrydelsen er begået under påvirkning af spirituøse drikke, kan der ved dommen gives den dømte pålæg om, at han under ansvar efter § 138, stk. 2, i et vist tidsrum, dog ikke ud over 5 år fra straffens udståelse, ikke må nyde eller købe spirituøse drikke; tilsvarende pålæg kan gives, dersom vedkommende frifindes i henhold til § 18, når frihedsstraf ellers ville være forskyldt.

Stk. 2. Af politiet skal der så vidt muligt gives beværtere, handlende og uddelere pålæg om under ansvar efter § 138, stk. 3, ikke at udskænke, sælge eller uddele spirituøse drikke til en efter stk. 1 domfældt person.

§ 73. Fremgår det af indhentet lægeerklæring og sagens øvrige omstændigheder, at en i § 72, stk. 1, omhandlet eller en efter § 138, stk. 1 eller 2, straffskyldig person er forfalden til drukkenskab, kan det ved dommen bestemmes, at han efter straffens udståelse eller, når betinget dom gives, straks skal anbringes i en helbredelsesanstalt for drankere, om fornødent i en særlig dertil indrettet offentlig anstalt eller anstaltsafdeling, indtil han må anses for helbredt. Det længste tidsrum for anbringelsen fastsættes ved dommen til 18 måneder, i gentagelsestilfælde til 3 år. Antages den således anbragte før det fastsatte tidsrums udløb for helbredt, eller viser anbringelsen sig hensigtsløs, bestemmer justitsministeren efter indstilling af anstaltens styrelse og efter indhentet lægeerklæring, om anbringelsen skal ophøre.

§ 74. Ved kgl. anordning kan der gives bestemmelser om behandlingen af de i henhold til §§ 70 og 73 i anstalt anbragte perso-

Forslaget.

formålstjenligt, kan retten bestemme, at foranstaltninger efter § 68 eller § 69 skal anvendes i stedet for straf, eller indtil straffen måtte kunne fuldbyrdes.

Stk. 2. Bestemmelserne i §§ 71-72 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Såfremt en person, der idømmes straf, i medfør af stk. 1, 2. pkt., anbringes i institution, medregnes varigheden af sådant ophold i straffetiden.“

10. § 72 og § 73 ophæves.

11. § 74 affattes således:

„§ 74. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af personer, der anbringes i forvaring.“

Gældende formulering.

ner, derunder om deres beskæftigelse ved passende arbejde.

§ 81. Det er en betingelse for anvendelsen af bestemmelser om forhøjet straf eller andre retsfølger i gentagelsestilfælde, at gerningsmanden, inden han på ny forbrød sig, i den danske stat er fundet skyldig i en efter det fyldte 18. år begået strafbar handling, som loven tillægger gentagelsesvirkning på den nu begåede, eller i forsøg på eller medvirken til en sådan. For så vidt angår bestemmelsen i § 65, gælder foranstående regel om gerningsmandens alder ved begåelsen af den strafbare handling dog ikke.

Stk. 2. Retten kan tillægge straffedomme afsagte uden for den danske stat samme gentagelsesvirkning som de her i landet afsagte.

Stk. 3. Gentagelsesvirkningen ophører, når der, førend den nye strafbare handling blev begået, er forløbet 5 år, efter at den tidligere straf er udstået, endeligt eftergivet eller bortfaldet, eller efter udståelse af arbejds- eller sikkerhedsforvaring. Er den tidligere straf en bødestraf, regnes den nævnte frist fra datoen for den endelige dom eller bødens vedtagelse. Med hensyn til betingede domme regnes fristen fra den endelige dom.

§ 85. Er en strafbar handling begået under indflydelse af stærk sindsbevægelse, anden forbigående sjælelig uligevægtighed eller andre særlige omstændigheder, der i så betydelig grad forringer den strafværdighed, som handlinger af den pågældende art regelmæssig vidner om, at anvendelse af den foreskrevne straf ville være uforholdsmæssig hård, bliver straffen at nedsætte og kan, når det pågældende straffebud ikke hjemler højere straf end hæfte, bortfalde. Hidrører den sjælelige uligevægtighed fra selvforskyldt beruselse, finder foranstående bestemmelse kun anvendelse, såfremt tiltalte ikke tidligere er fundet skyldig i en lignende strafbar handling eller i overtrædelse af § 138, stk. 1 eller 2, og kun under i øvrigt formildende omstændigheder.

§ 86. Har den dømte været underkastet varetægtsfængsel, der ikke kan tilskrives

Forslaget.

12. § 81, stk. 1, 2. pkt., ophæves, og i *stk. 3, 1. pkt.*, udgår ordene: „eller efter udståelse af arbejds- eller sikkerhedsforvaring“.

13. § 85 affattes således:

„**§ 85.** Straffen kan nedsættes, når en strafbar handling er begået under indflydelse af stærk sindsbevægelse, eller når der foreligger andre særlige oplysninger om gerningsmandens sindstilstand eller omstændighederne ved gerningen, og de nævnte forhold taler for en mildere straf end den, som ellers ville finde anvendelse. Under særlig formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.“

14. § 86 affattes således:

„**§ 86.** Har den dømte været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalun-

Gældende formulering.

hans eget forhold under sagen, eller har han været indlagt til mentalundersøgelse, skal det i dommen bestemmes, at en del af den idømte straf eller hele denne dermed skal anses som udstået. Såfremt en anke afvises eller frafaldes, træffes afgørelsen ved beslutning af den overordnede ret, for så vidt angår tiden efter dommen. Hvis der idømmes ungdomsfængsel, arbejds hus eller sikkerhedsforvaring, kommer det af retten fastsatte tidsrum til afkortning i de i §§ 42, 63 og 66 for ophold i ungdomsfængsel, arbejds hus eller sikkerhedsforvaring fastsatte tidsrum.

Stk. 2. Ved dom efter § 58, stk. 1, skal afkortningen ske i den ubetingede del af straffen.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse ved retsafgørelser efter § 60, stk. 1, nr. 3, i tilfælde, hvor den betinget dømte har været undergivet varetægtsfængsling før afgørelsen.

§ 88. *Stk. 5.* Den, der dømmes til indsættelse i arbejds hus eller sikkerhedsforvaring, kan ikke samtidig idømmes frihedsstraf. Dersom tiltalte foruden den eller de lovovertrædelser, for hvilke han i medfør af § 62 kan dømmes til indsættelse i arbejds hus, til lige har begået en eller flere andre lovovertrædelser, kan han for alle de begåede lovovertrædelser dømmes til indsættelse i arbejds hus.

Stk. 6. Medfører en af lovovertrædelserne foranstaltning efter § 70, medens der for en anden er forskyldt straf, kan retten bestemme, at denne straf bortfalder.

§ 89. *Stk. 2.* Hvis der for den lovovertræ-

Forslaget.

dersøgelse, afkortes et antal dage svarende til det antal påbegyndte døgn, frihedsberøvelsen eller indlæggelsen har været, i den idømte frihedsstraf. Frihedsberøvelser, der ikke har været i mindst 24 timer, medfører ikke afkortning. Dommen skal indeholde oplysning om varigheden af frihedsberøvelser og indlæggelser, der medfører afkortning. Retten kan undtagelsesvis bestemme, at hele straffen skal anses for udstået, selv om den idømte straf er længere end den tid, hvori den dømte har været frihedsberøvet eller indlagt. Hvis en anke afvises eller frafaldes, træffes en sådan afgørelse ved beslutning af den overordnede ret. Er bødestraf idømt, skal det i dommen bestemmes, at bøden eller en del af denne skal anses for udstået.

Stk. 2. Ved dom efter § 58, stk. 1, skal afkortning ske i den ubetingede del af straffen.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder også anvendelse ved retsafgørelser efter § 60, stk. 1, nr. 3, i tilfælde, hvor den betinget dømte før afgørelsen har været anholdt eller varetægtsfængslet.

Stk. 4. Har den dømte været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse i udlandet, bestemmer retten, i hvilket omfang der skal ske afkortning i den idømte straf.

Stk. 5. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., finder tilsvarende anvendelse for personer, der indsættes til afsoning af frihedsstraf efter at have været anholdt eller varetægtsfængslet på grund af overtrædelse af vilkår for benådning eller prøveløsladelse.

15. § 88, stk. 5, ophæves, og i *stk. 6,* der bliver *stk. 5,* ændres „§ 70“ til: „§§ 68-70“.

16. § 89, stk. 2, ophæves.

Gældende formulering.

delse, som nu foreligger til pådømmelse, er forskyldt straf af hæfte eller fængsel, medens den tidligere dom lød på ungdomsfængsel, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring, bestemmer retten, om den tidligere dom skal opretholdes, eller der for begge overtrædelser skal idømmes fængselsstraf. I sidstnævnte tilfælde kommer den tid, i hvilken den dømte har haft ophold i ungdomsfængsel, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring, til afkortning i den idømte straf.

§ 89 a. I forbindelse med en dom, hvorved en person idømmes ungdomsfængsel, arbejdshus, sikkerhedsforvaring eller foranstaltning efter § 70, kan retten træffe bestemmelse om bortfald af en tidligere idømt straf, som ikke er fuldbyrdet. Sådant bestemmelse skal træffes, såfremt der ved den første dom idømtes frihedsstraf, og den sidste dom lyder på ungdomsfængsel, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring og vedrører et forhold, der er begået før den tidligere dom. I dette tilfælde kommer den tid, i hvilken den dømte måtte have udstået fængselsstraf i henhold til den tidligere dom, til afkortning i de i §§ 42, 63 og 66 fastsatte tidsrum for ophold i ungdomsfængsel, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring. Har han udstået hæftestraf, omsættes denne til fængselsstraf efter § 90, stk. 3, og kommer derefter til afkortning i overensstemmelse med foranstående regel.

§ 95. Når en handling på grund af forældelse ikke kan straffes, kan den heller ikke medføre retsfølger efter §§ 62-73, § 164, stk. 4, eller § 236, konfiskation eller frakendelse af rettigheder. For konfiskation er forældelsesfristen dog i intet tilfælde mindre end 5 år og for konfiskation efter § 75, stk. 1, ikke mindre end 10 år.

§ 97. Idømt frihedsstraf og andre retsfølger af frihedsberøvende karakter bortfalder ved forældelse efter reglerne i stk. 2-6.

Stk. 2. Forældelsesfristen er

- 1) 5 år for hæfte, fængsel indtil 1 år, ungdomsfængsel samt helbredelsesanstalt for drankere.
- 2) 10 år for fængsel i mere end 1 år, men ikke over 4 år, samt for arbejdshus og foranstaltninger efter § 70.

Forslaget.

17. § 89 a affattes således:

„§ 89 a. I forbindelse med en dom, hvorved en person idømmes foranstaltning efter §§ 68-70, kan retten træffe bestemmelse om bortfald af en tidligere idømt straf, som ikke er fuldbyrdet.“

18. I § 95 ændres „§§ 62-73,“ til: „§§ 68-70,“

19. § 97. stk. 2, affattes således:

„*Stk. 2.* Forældelsesfristen er:

- 1) 5 år for hæfte og fængsel indtil 1 år,
- 2) 10 år for fængsel i mere end 1 år, men ikke over 4 år, samt for foranstaltninger efter §§ 68-69,
- 3) 15 år for fængsel i mere end 4 år, men ikke over 8 år, samt for forvaring efter § 70 og
- 4) 20 år for fængsel på tid over 8 år.“

Bilag til f. t. l. vedr. borgerlig straffelov m. v.

Gældende formulering.

- 3) 15 år for fængsel i mere end 4 år, men ikke over 8 år, samt for sikkerhedsforvaring.
4) 20 år for fængsel på tid over 8 år.

§ 97 c. På samme måde som for straf kan der benådes for retsfølger efter § 62, § 65, § 72 og § 73 samt med hensyn til konfiskation.

§ 116. Den, som hindrer foretagelsen af valg til rigsdagen, Færøernes lagting eller til kommunale eller andre offentlige råd eller myndigheder eller gør forsøg herpå, eller som forvansker et valgs udfald eller umuliggør opgørelsen, straffes med fængsel indtil 6 år.

§ 123. Dersom flere fanger, der udstår frihedsstraf eller hensidder i arbejds hus eller forvaringsanstalt (§ 67), aftaler at undvige i fællesskab, straffes de med fængsel indtil 3 år.

§ 138. Stk. 2. Med hæfte eller med fængsel indtil 4 måneder straffes den, der overtræder et i medfør af § 72, stk. 1, givet pålæg.

Stk. 3. Med bøde straffes den, der overtræder et i medfør af § 72, stk. 2, givet pålæg.

§ 231. Har den, som skal dømmes efter §§ 228, 229 eller 230, tidligere været dømt for nogen i disse bestemmelser omhandlet forbrydelse eller for løsgængeri, eller har han for en berigelsesforbrydelse været dømt til fængsel, kan straffen forhøjes med indtil det halve.

Lov om

ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m.

§ 11. Udgifter ved de i borgerlig straffelovs §§ 70, 73, 75 og 164, stk. 4, samt nærværende lovs § 12, stk. 2, omhandlede foranstaltninger henregnes til sagsomkostninger.

2. kapitel.

Fængselsnævnet.

§ 12. Fængselsnævnet består af en dommer som formand, direktøren for fængsels-

Forslaget.

20. § 97 c affattes således:

„§ 97 c. På samme måde som for straf kan der benådes for konfiskation.“

21. I § 116, stk. 1, ændres „rigsdagen“ til: „folketinget“.

22. § 123 ophæves.

23. § 138, stk. 2 og 3, ophæves.

24. I § 231 ændres „§§ 228, 229 eller 230,“ til: „§§ 228 eller 229,“.

§ 2.

1. § 11, stk. 1, affattes således:

„§ 11. Udgifter ved de foranstaltninger, der omhandles i borgerlig straffelovs §§ 68-70 og § 164, stk. 4, henregnes til sagsomkostninger.“

2. Kapitel 2 ophæves.

*Gældende formulering.**Forslaget.*

væsenet, en i psykiatri uddannet læge og en eller flere personer, som deltager i forsorgsarbejdet for unge personer eller for løsladte fanger. Formanden og de øvrige medlemmer, bortset fra direktøren for fængselsvæsenet, såvel som en stedfortræder for hvert af nævnets medlemmer beskikkes af justitsministeren for 4 år ad gangen. Stedfortræderen for direktøren for fængselsvæsenet skal være en person, der er eller har været overordnet tjenestemand ved fængselsvæsenet. Ved kgl. anordning fastsættes antallet af de i forsorgsarbejdet deltagende medlemmer samt arten af de sager, i hvis afgørelse hver af dem skal deltage. I afgørelsen af hver enkelt sag deltager formanden, direktøren for fængselsvæsenet, lægen og det af de øvrige medlemmer, som er beskikket til at deltage i afgørelsen af den pågældende art af sager, henholdsvis vedkommende medlems stedfortræder. I tilfælde af stemmelighed gør formandens stemme udslaget.

Stk. 2. Fængselsnævnet kan fordre fremstillet for sig de personer, om hvem bestemmelse skal træffes, og afæske dem forklaring. Nævnet kan derhos med varsel som i straffesager indkalde andre personer til at møde og afgive forklaring for nævnet. Udeblivelse uden lovligt forfald straffes med bøde. Retsplejelovens § 192 finder tilsvarende anvendelse. Endvidere kan nævnet gennem anklagemyndigheden foranledige personer afhørt som vidner i retten.

Stk. 3. Fængselsnævnets møder er ikke offentlige. Dets afgørelser er endelige. Nærmere regler for dets virksomhed kan fastsættes ved kgl. anordning.

Bilag 2.

Kapitel 3 i betænkning om »Avrækning av häktningstid m. m.« afgivet den 4. juni 1971 af den nordiske strafferetskomité.

3. Överväganden.

3.1 Allmänna synpunkter

I samtliga nordiska länder finns regler om att den som är misstänkt för brott kan berövas friheten i samband med utredning om brottet och på vissa grunder hållas i fängsligt förvar i avvaktan på rättegång och dom. Frihetsberövande kan också ske efter domen i syfte att säkerställa verkställighet av denna. Sådant straffprocessuellt frihetsberövande förekommer huvudsakligen i två former. Dessa benämns i Finland och Sverige anhållande och häktning, i Danmark anholdelse och varetækt/fængsling samt i Norge pågribelse och fængsling. Anhållande (med detta uttryck avses i fortsättningen också anholdelse och pågribelse) beslutas i regel av polis- eller åklagarmyndighet, medan häktning (härmed avses i det följande även fængsling och fængsling) — med visst undantag i finsk rätt — kräver beslut av domstol. Som straffprocessuellt tvångsmedel i avbidan på lagakraftägande dom fungerar häktning.

Kommittén har undersökt i vad mån man i de nordiska länderna kan tillgodoräkna den brottslige den tid som han har varit anhöllen och/eller häktad i målet. Man har konstaterat att lagstiftningen i samtliga nordiska länder innehåller regler om sådant tillgodoräkande. Lagstiftningen är i viss utsträckning likartad men väsentliga olikheter föreligger, framför allt i fråga om den omfattning i vilken avrækning får ske. I detta avseende finns skillaktigheter beträffande både den regelmässighet med vilken avrækning kan göras och den tid som kan tillgodoräknas.

Inom Norden finns ett praktiskt betydelsefullt samarbete i fråga om straffvekställighet. Samarbetet bygger på enhetlig lagstiftning och innebär i princip att brottsmålsdom som har meddelats i ett nordiskt land kan verkställas i något av de andra. Det är uppenbart att olikheter i de nordiska länder-

nas regler om avrækning av häktningstid o. dyl. är till klar nackdel för detta samarbete. Kommittén finner det därför angeläget att skapa enhetliga regler för Norden i fråga om avrækning av tid för straffprocessuellt frihetsberövande.

Anhållande och häktning är processuella tvångsmedel som får tillgripas när det med skäl kan befaras att den som är misstänkt för brott skall avvika, försvåra brottsutredningen eller fortsätta sin brottsliga verksamhet. Sådant frihetsberövande är alltså till sitt syfte en processuell åtgärd och inte ett straff. Straffprocessuellt frihetsberövande har dock faktiskt sådan karaktär att den anhållne eller häktade upplever det som straff. Kommittén är därför enig om att likformiga nordiska avräkningsregler bör grundas på principen att tid i arrest eller häkte skall jämställas med frihetsstraff. Avräkningsreglerna bör vara så utformade att reaktionen mot brottet totalt sett inte blir strängare för den som har varit anhållen eller häktad än för den som har varit på fri fot.

Med utgångspunkt från denna principiella inställning tar kommittén i det följande upp olika frågor rörande avräkningsinstitutet. Därvid skiljer man mellan avrækning av tid för anhållande och/eller häktning som infaller före dom i första eller högre instans och avrækning av häktningstid som infaller efter dom som sedermera vinner laga kraft.

3.2 Avrækning av frihetsberövande före dom

3.2.1 Avrækning vid olika påföljder

Som tidigare nämnts innehåller strafflagstiftningen i samtliga nordiska länder regler om att straffprocessuellt frihetsberövande skall eller kan beaktas av domstol när påföljd ådöms. Reglerna förutsätter att domstol bestämmer straffet oberoende av tiden för frihetsberövande men samtidigt beslutar att

straffet skall anses till viss del eller i sin helhet verkställt genom frihetsberövandet.

När det gäller de påföljder vid vilka avräkning kan förekomma kan konstateras, att avräkning i samtliga länder kan ske när domstol ådömer frihetsstraff på viss tid, i Danmark fængsel och hæfte, i Finland tukthus och fängelse, i Norge fængsel samt i Sverige fängelse. Det är också i samtliga länder möjligt att göra avräkning vid utdömmande av bötesstraff.

I fråga om tidsbestämda frihetsberövande påföljder föreligger dock skillnader mellan de nordiska länderna. I Danmark och Norge är det möjligt att göra avräkning vid vissa tidsbestämda påföljder för vilka det finns bestämmelser om minimi- och maximitider, nämligen i Danmark ungdomsfængsel, arbejdshus och sikkerhedsforvaring och i Norge ungdomsfængsel. När det gäller ungdomsfängelse eller internering finns i Sverige en specialregel om avräkning av tid under vilken häktad har genomgått rättspsykiatrisk undersökning. Den del av undersökningstiden som överstiger den föreskrivna maximitiden om sex veckor skall tillgodoräknas den dömd. Den överstjutande tiden anses som tid under vilken ungdomsfängelse eller internering har verkställts i anstalt. Denna avräkningsregel är — till skillnad från övriga svenska bestämmelser om avräkning av häktningstid — helt automatisk och avräkningen sker på verkställighetsstadiet.

I Danmark, Finland och Norge kan avräkning av frihetsberövande före dom förekomma också vid villkorlig dom med utsatt straff. I Danmark och Norge kan även frihetsberövande i mål vari den tilltalade har dömts till villkorlig dom utan utsatt straff avräknas, men först om och när straff senare bestäms.

Det visar sig sålunda att lagstiftningen i de nordiska länderna i fråga om avräkning vid tidsbestämda påföljder och villkorlig dom eller skyddstillsyn inte är enhetlig. Dansk och norsk lagstiftning går längst och medger avräkning vid dessa påföljdsformer. Kommittén anser att avräkning av straffprocessuellt frihetsberövande före dom i princip bör göras vid varje påföljd som är så bestämd till sitt mått att det finns grund för att beräkna avdrag för häktningstid o. dyl. Därför förordas att det danska och norska systemet görs till förebild i detta avseende.

Avräkning bör sålunda vara möjlig — förutom vid böter och tidsbestämt fängelsestraff — vid sådana relativt tidsbestämda påföljder som ungdomsfängelse och internering liksom vid villkorlig dom med utsatt straff. Vid ådömande av villkorlig dom utan utsatt straff eller skyddstillsyn kan avräkning visserligen inte ske från sådan påföljd men också straffprocessuellt frihetsberövande i mål, vari sådan påföljd ådömts, bör kunna tillgodoräknas den dömd på sätt som skall anges i det följande.

Avräkning bör beslutas av domstol i samband med ådömnade av påföljden, och avdragets omfattning bör anges i domen. Vid ungdomsfängelse och internering bör avräkningen — som nu redan sker i Danmark och Norge — tas i beaktande vid beräkning av minimi- och maximitider för omhändertagande på anstalt. Vid villkorligt anstånd med straffs ådömande och vid skyddstillsyn kommer avdraget att aktualiseras först vid ett undanröjande av påföljden. Detta bör gälla även om det i domen föreskrivs behandling i anstalt under viss del av prøvotiden. Redan i den första domen bör emellertid utsägas med vilken tid sådan avräkning får ske, om den ådömda påföljden senare skulle komma att ersättas av påföljd vid vilken avräkning kan ske.

3.2.2 Avräkning vid olika former av straffprocessuellt frihetsberövande

I de nordiska länderna inleds frihetsberövande före dom med anhållande som beslutas av polis- eller åklagarmyndighet och sedan övergår i häktning som — med visst undantag i finsk rätt — beslutas av domstol. Avräkning av frihetsberövande före dom kan i samtliga nordiska länder göras i fråga om häktningstid. Tid för anhållande kan avräknas endast i Finland och Norge. I Finland avdras dock inte helt korta anhållningstider. I Norge däremot görs avdrag även för enstaka dagar.

Om den misstänkte undergått sinnesundersökning i målet, kan man i Danmark, Finland och Norge avräkna den tid som han efter särskilt beslut med anledning av förordnandet om sinnesundersökning har varit intant om sinnesundersökning har varit intagen på sjukhus för undersökningen.

I Sverige kan också i vissa fall medges avdrag för tid i fångvårdsanstalt på grund av

omedelbar verkställighet av ungdomsfängelse, internering eller anstaltsbehandling i förening med skyddstillsyn. Sådant avdrag kan beslutas av överrätt som ådömer böter, fängelse, suspension eller disciplinstraff i stället för den påföljd som har börjat verkställas.

Inom kommittén råder enighet om att varje form av frihetsberövande före dom i princip bör avräknas när påföljden bestäms. Det frihetsberövande som i tiden kan sträcka sig längst, nämligen häktning, är redan avräkningsbart enligt lagstiftningen i samtliga nordiska länder. Med häktning bör i detta sammanhang likställas sådant omhändertagande på anstalt som i vissa fall kan tjäna som ersättning för häktning. Fråga är nu i första hand om även tid för anhållande bör tillgodoräknas den misstänkte. Anhållningstiden är som regel kort och en regel om avdrag skulle endast innebära att straffet kan avkortas med ytterligare några få dagar. Även en sådan mindre avkortning är emellertid betydelsefull för den som varit berövad friheten. Kommittén anser därför att man som mönster för enhetliga nordiska regler bör välja den finska och norska regleringen och tillgodoräkna den tilltalade även tid för anhållande. Kommittén är enig om att sådan avräkning i princip bör ske också i de fall då anhållande inte har följts av häktning. Å andra sidan är kommittén medveten om att det i praktiken uppkommer svårigheter att låta varje kort frihetsberövande leda till avräkning. Kommittén har därför inte ansett sig vilja förorda att Danmark, Finland och Sverige, som nu inte har regler om avräkning av helt korta frihetsberövanden, inför regler om avräkning av tid för anhållande som har varat i mindre än 24 timmar.

Vid sinnesundersökning i brottmål förekommer tvångsvis genomfört frihetsberövande som inte har sin grund i de vanliga straffprocessuella tvångsmedlen anhållande och häktning. Sådant frihetsberövande bör — liksom f. n. gäller enligt dansk, finsk och norsk rätt — kunna avräknas efter samma grunder som häktningstid.

3.2.3 Obligatorisk eller fakultativ avräkning

rdansk, finsk och norsk rätt kan avräkningsreglerna sägas vara obligatoriska, medan så

inte är fallet enligt svensk rätt. Innebörden av de danska, finska och norska reglerna är att tilltalad, som varit berövad friheten före dom i målet, har rätt att tillgodoräkna sig denna tid. Denna rätt är dock inte ovillkorlig, utan avräkning kan underlåtas under vissa omständigheter. Enligt den svenska vissa omständigheter. Enligt den svenska bestämmelsen är avräkning inte huvudregel, utan det överlämnas åt domstolens fria prövning att efter omständigheterna besluta om avräkning i varje särskilt fall.

Det finns sålunda i detta avseende en tydlig skillnad mellan de danska, finska och norska avräkningsreglerna, å ena sidan, och den svenska avräkningsregeln, å andra sidan. Denna skillnad framträder ännu tydligare i praxis. Av vad kommittén har inhämtat i fråga om praxis i de olika länderna framgår sålunda, att avräkning sker praktiskt taget utan undantag i Danmark och Norge, medan man är något mera restriktiv i Finland. De svenska domstolarnas praxis är föga enhetlig. I Sverige torde det dock vara fast praxis att inte medge avräkning för korta häktningstider (2—3 veckor) i första instans. Däremot tillgodoräknas den dömde regelmässigt häktningstid som har förlängts på grund av rättspsykiatrisk undersökning. En svårighet vid bedömningen av svensk domstolspraxis är, att det inte kan utslutas att domstolarna har gjort s. k. avräkning, dvs. utmätt straffet med hänsyn till häktningstiden utan att uttryckligen ange detta i domen.

Kommittén anser att flera skäl talar för att avräkning av tid för sådant frihetsberövande före dom som berörts i det föregående skall vara obligatorisk vid utdömande av straff. Sålunda kan man från rent principiella synpunkter hävda att tid, varunder den tilltalade varit berövad friheten i avvaktan på lagföring, alltid skall tillgodoräknas honom och inte får fungera som ett tilläggsstraff. Ett tungt vägande skäl är vidare att ett sådant system redan fungerar väl i större delen av Norden. I både Danmark, Finland och Norge har man positiva erfarenheter av obligatoriska regler om avräkning av frihetsberövande före dom. Den svenska fakultativa regeln däremot kan befaras ha lett till bristande enhetlighet i domstolarnas praxis. Detta är en nackdel som skulle kunna undanröjas med en fast regel om avräkning. På skäl

som nu anförts förordar kommittén en i princip obligatorisk avräkningsregel.

Kommittén har övervägt om avräkning bör ske helt undantagslöst eller bör kunna underlätas om särskilda skäl talar emot att den tilltalade får tillgodoräkna sig tiden för frihetsberövande, t. ex. flyktförsök, undanröjande av bevis eller simulation av sinnessjukdom. Kommittén förordar en helt automatisk regel utan undantag. En sådan regel stämmer bäst med principen att man inte bör använda sanktioner mot tilltalad som motarbetar lagföringen. Vidare anser kommittén att en undantagslös regel är bäst ägnad att skapa rättslikhet i Norden.

I de nordiska avräkningsbestämmelserna anges inte med hur lång tid avräkning får ske. I Danmark ges dock avdrag för hela häktningstiden i praktiskt taget samtliga fall. I Finland ges i regel avdrag med hela tiden för frihetsberövande, om den tilltalade döms till fängelse, men ofta med bara tre fjärdedelar av tiden, om han döms till tukthus. I norsk praxis ges alltid avdrag för hela den tid som den tilltalade varit anhållen och häktad. Den svenska avräkningsregeln torde tillämpas så att avdrag görs för den del av häktningstiden som överstiger vad man anser vara normal häktningstid. I samtliga nordiska länder gäller att avräkning inte är begränsad till tiden för frihetsberövandet. Om denna tid är något kortare än strafftiden, kan straffet likväl anses verkställt i sin helhet genom frihetsberövandet.

Kommittén förordar — med den begränsning som tidigare nämnts i fråga om kortare tid för anhållande än 24 timmar — att avdrag görs för hela tiden av frihetsberövande, som föregått dom, efter principen att en dags frihetsberövande motsvarar en dag av straffverkställighet i anstalt. En smidig tillämpning av avräkningsinstitutet förutsätter dock att frihetsstraff som är något längre än tid för avräkningsbart frihetsberövande bör kunna anses verkställt i sin helhet genom frihetsberövandet före dom. I fråga om tidsobestämda påföljder bör avdraget inverka på minimi- och maximitiderna. Vid bötesstraff får domstolen göra en skälighetsbedömning. Fasta skalor för beräkning av avdrag torde inte ha någon funktion att fylla. När böter förekommer i kombination med annan påföljd t. ex. villkorlig dom eller skyddstillsyn, bör avräkning inte göras i

bötesstraffet utan i den andra påföljdsformen, om denna är av sådant slag att avräkning kan ske, och i annat fall om och när påföljden undanröjs i senare dom.

3.2.4 Avräkning i högre instans

I samtliga nordiska länder kan vid fullföljd av talan göras avräkning i högre instans av häktningstid som infaller efter underrätts dom. Avräkning sker då efter samma principer som i första instans. I Danmark och Norge är det numera fast praxis att ge avdrag för hela häktningstiden, när rättsmedel har använts mot underrätts dom. Avdrag ges sålunda oberoende av vilken part som fört talan mot domen och oberoende av utgången av prövningen i högre instans. I Finland och Sverige synes man vara något mera restriktiv vid avräkning i högre instans. Enligt finsk och svensk rätt krävs i princip att den dömda har framgång med sin talan för att avdrag skall ges för häktningstid som infaller efter dom i lägre instans. Denna begränsning av avdragsmöjligheten i högre rätt är främst föranledd av antagandet att en liberalare regel skulle leda till att underrättsdomar i större utsträckning än som nu är fallet överklagas utan anledning.

Kommittén är enig i sin uppfattning att avräkning av häktningstid bör göras också i högre instans och efter samma grunder som gäller för avräkning som sker i första instans.

Det finns risk för att frekvensen av överklagade mål ökar, om rätten att avräkna häktningstid efter underrätts dom utvidgas. Detta kan komma att medföra en ökad belastning på åklagar- och domstolsväsendets resurser. Kommittén anser det dock vara principiellt oriktigt att begränsa tillströmningen av mål till högre rätt genom restriktiva avräkningsregler. För den som är på fri fot gäller inte några sådana restriktioner. Den häktade är således med en sådan ordning betydligt sämre ställd än den som är på fri fot. Kommittén förordar därför, att avräkning av häktningstid i högre instans skall vara obligatorisk och ske utan hänsyn till resultatet av användningen av rättsmedel. Från finsk sida görs dock den reservationen att en sådan ordning inte torde kunna genomföras i Finland utan en samtidig reform av reglerna om fullföljd av talan.

3.2.5 *Avrækning av frihetsberövande i utlandet*

De hittills gjorda överbägandena i avrækningsfrågan har avsett sådant straffprocessuellt frihetsberövande som har förekommit i domslandet. I samband med lagföring för brott kan emellertid också uppkomma fråga om avrækning av frihetsberövande som på grund av brottet har ägt rum utomlands. Detta blir särskilt aktuellt vid lagföring efter utlämningsförfarande.

I samband med begäran om utlämning för brott kan sålunda den som i annat land begärs utlämnad bli omhändertagen i det landet i avbidan på prövning av utlämningsfrågan eller verkställighet av utlämningsbeslut. Sådant omhändertagande kan på grund av efterlysning ske redan innan utlämningsframställning görs. Frihetsberövande av detta slag kan bli långvarigt, upp till flera månader. Lagföring för brott kan även överföras från ett land till ett annat utan samband med utlämningsförfarande. Sålunda kan t. ex. ett mål på gärningslandets initiativ föras över till hemlandet, där den misstänkte befinner sig, för att handläggas i det landet. Också i sådana fall kan den misstänkte ha varit berövad friheten i annat land än domslandet på grund av misstanke om brottet.

Frihetsberövande i utlandet på grund av misstanke om det brott som senare leder till ådömande av påföljd i det egna landet bör enligt kommitténs uppfattning i princip avräknas efter samma grunder som gäller för anhållande och häktning som har verkställts i det egna landet. Emellertid kan de straffprocessuella frihetsberövanden som förekommer i utomnordiska länder markant skilja sig från vad som gäller inom Norden. Sådant frihetsberövande kan sålunda vara lindrigare än i de nordiska länderna, t. ex. ha formen av husarrest, eller strängare och för den intagne mer fysiskt och psykiskt påfrestande än de nordiska formerna av straffprocessuellt frihetsberövande. Kommittén anser därför att man inte bör uppställa någon generell regel om att straffprocessuellt frihetsberövande i utlandet skall avräknas efter samma precisa regler som bör gälla för inhemskt frihetsberövande. Kommittén förordar i stället att de nordiska avräkningsreglerna på grund av de skiftande förhållanden som kan förekomma i sådana fall skall medge avrækning i skälig

omfattning. Därmed förutsätter dock kommittén, att frihetsberövande, som har skett i annat nordiskt land, med hänsyn till den nordiska rättslikheten på området regelmässigt avräknas fullt ut i enlighet med den förut förordade obligatoriska avräkningsregeln. Detsamma bör gälla sådant frihetsberövande i utomnordiskt land som har varit likartat det frihetsberövande som äger rum i de nordiska länderna efter anhållnings- eller häktningens beslut.

3.3 *Avrækning av häktningstid efter dom som sedermera vinner laga kraft*

I samtliga nordiska länder kan det i samband med dom i brottmål beslutats att den dömde skall i häkte avvakta att domen vinner laga kraft. Frågan om sådan häktningstid kan tillgodoräknas den dömde som strafftid behandlas i ländernas lagstiftning om verkställighet av frihetsstraff. I Danmark anses verkställigheten påbörjad när domen meddelas. Den häktade får således helt tillgodoräkna sig häktningstid som infaller efter domen. Enligt de nyligen ändrade finska bestämmelserna är den häktades möjligheter att få räkna häktningstid som strafftid beroende av om den dömde samtycker till att domen får verkställas omedelbart. Om den dömde inom viss tid avstår från att fullfölja talan mot domen, räknas strafftiden från den dag domen meddelades och i annat fall från den dag samtycke lämnades. Enligt norsk praxis ges fullt avdrag för tid i häkte efter domens meddelande. I svensk rätt regleras förhållandet mellan häktningstid och straffverkställighet på i princip samma sätt som i finsk rätt. Enligt huvudregeln börjar strafftiden inte löpa förrän domen har vunnit laga kraft mot den dömde. För att häktningstiden skall inräknas i strafftiden fordras att den dömde avger en bindande förklaring att han avstår från talan mot domen. Ges sådan förklaring inom viss tid, räknas strafftiden från den dag domen meddelades.

Kommittén har i det föregående förordat obligatorisk avrækning av häktningstid före dom. I konsekvens härmed bör också häktningstid efter dom som sedermera vinner laga kraft tillgodoräknas den dömde vid verkställighet av frihetsstraff. Sådant avräkning bör ske utan krav på bindande förklaring att avstå från fullföljd i målet.

Vidare bör den som vid fullföljd av talan till högre instans får avslag på sin begäran att få målet upptaget till prövning få räkna häktningstid efter dom i lägre instans som strafftid. Detta får anses som en nödvändig följd av den föreslagna regeln att den som fullföljer talan utan framgång får straffet reducerat med häktningstiden.

Stockholm den 4 juni 1971

Knud Waaben

Östen Elfvig

Rolv Ryssdal

Holger Romander